

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Grau

Data

Full Resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Autor/a:

Tutor/a:

Any:

Titulació:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i la signatura:

***Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar una còpia en mà al tutor abans la presentació oral**

Resum

El treball de recerca es divideix en dos blocs. El primer bloc serveix per contextualitzar sobre la realitat sociopolítica francesa. El segon serveix per analitzar la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos.

França és un dels grans països receptors d'immigrants. Degut a la seva història colonial, van venir un gran nombre d'habitants de les excolònies africanes. Això provoca que França tingui una gran diversitat ètnica i d'origens. Una de les particularitats franceses és que el nombre de descendents dels nouvinguts és superior als que arriben. Això no es dona a cap altre país europeu.

Des de les polítiques franceses s'ha tendit a ignorar la diversitat de la seva societat. De fet fins el 2008 no es va voler promoure la diversitat francesa, fins llavors només es parlava <<d'integració>> nacional. La legislació francesa en temes d'igualtat entre ètnies ha anat molt més tard del que li demanava la societat i fins que no va tenir problemes de violència no es va activar. El Conseil Supérieur de l'Audiovisuel és l'òrgan encarregat de vetllar pel compliment de la igualtat.

En l'anàlisi de les cadenes televisives que emeten en obert i Canal + s'observa que l'any 2012 el 15% de les persones que hi apareixien eren <<no blanques>>. Tot i això no en tots els gèneres hi havia la mateixa representació, els gèneres informatius comptaven en molts menys <<no blancs>>. Si ens fixem en l'evolució, l'any 2000 només hi havia un 6%, així que la cosa millora. Tot i això amb aquest 15% no podem dir que la diversitat de la societat francesa estigui correctament representada en els mitjans francesos. En el cinema encara hi ha una pitjor representació, i per tant més feina a fer, tot i que també va evolucionant positivament.

Pel que fa a la representació plurinacional, no n'hi ha. No ha evolucionat perquè no n'hi ha hagut mai i no hi ha voluntat política perquè n'hi hagi.

Índex

Introducció.....p 3

Marc Teòric i Metodologia.....p 4

Bloc I: Realitat sociopolítica francesa.....p 8

1. Evolució de la població francesa des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat.....p 10
2. Evolució de la política francesa des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat.....p 14
3. Realitat sociopolítica francesa actual.....p 16

Bloc II: Estudi dels mitjans francesos: La representació ètnica i plurinacional.....p 20

1. Legislació francesa sobre diversitat d'origen.....p 22
 - a. Llei.....p 22
 - b. Òrgan encarregat del control: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.....p 24
2. Mitjans francesos a analitzar, per grups.....p 27
 - 2.1. Grup TF1.....p 27
 - 2.2. Grup France Télévisions.....p 29
 - 2.3. Grup M6.....p 31
 - 2.4. Grup NRJ.....p 32
 - 2.5. Grup Canal +.....p 34
 - 2.6. Altres canals.....p 35
 - 2.7. Visió general de la oferta televisiva francesa.....p 36
3. Anàlisi de la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos.....p 38
 - 3.1. La representació plurinacional.....p 38
 - 3.2. La representació ètnica.....p 40
 - 3.3. Les dades oficials de representació ètnica i de diversitat.....p 44
4. Evolució de la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos.....p 48

Conclusions.....p 49

Bibliografia.....p 52

Introducció

Aquest treball tracta de la representació ètnica i plurinacional als mitjans francesos. França és un país molt ric en diversitat i els seus mitjans no la mostren correctament. França té una gran diversitat d'orígens i a part d'immigrants, té un gran nombre de descendents d'immigrants, que són francesos i encara no estan tractats com a tal. En les grans ciutats, la població d'origen immigrant viu a les *banlieues*, els barris d'extraradi, que exerceixen de guetos i minimitzen la igualtat d'oportunitats.

Vaig decidir fer aquest treball per dues raons. La primera és que jo vaig viure la meua pre-adolescència i adolescència en una *banlieue* de París. Abans d'arribar no n'havia sentit parlar i no m'imaginava que França fos així, perquè no era la imatge que exportaven al món. Vaig viure el brot de violència de les *banlieues* del 2005 i vaig constatar com les tractava l'Estat, amb tocs de queda i discriminació. L'experiència de viure allà, em va fer veure que tot i que la majoria dels habitants del les *banlieues* eren francesos, la resta de la població no els veia ni els tractava com a tals, i ells mateixos es categoritzaven diferent per la manca d'acceptació de la societat. A partir d'aquells brots tan significatius de violència, amb les tradicionals cremes de cotxes, l'Estat francès va reaccionar una mica i va començar a fer certes polítiques de reconciliació. Un dels objectius del treball és veure si veritablement hi ha hagut algun canvi notable en el sistema de mitjans de comunicació en aquest aspecte.

Un segon motiu, és que l'actualitat social francesa és el futur social de Catalunya. El Principat és un gran receptor d'immigrants, però ho és des de no fa gaires anys i per tant els seus descendents encara no són gaire nombrosos. En el futur, Catalunya també serà molt rica ètnicament i veure com ha tractat el tema França pot servir per no cometre els mateixos errors en els mitjans catalans del futur.

En l'apartat de metodologia s'explicarà com s'estructura el treball i què pretén demostrar.

Marc teòric i metodologia

Marc Teòric:

Aquest treball de recerca s'engloba dins dels estudis de mitjans. Està molt concretat en el sistema de mitjans francesos i sobretot en l'estudi de la televisió. Es centra en la representació, dins de la nostra visió de veure el món, d'una minoria. En la realitat francesa no és una minoria.

No hi ha un marc teòric específic per varies raons:

- En primer lloc, el treball de recerca es basa en un anàlisi d'una situació concreta. El treball consisteix en demostrar una realitat. Al tractar-se d'un anàlisi de representació, es necessita més una recerca estadística i no tant teòrica.
- En segon lloc, la problemàtica de la mala representació ètnica de la societat francesa és nova a França. Durant el segle XX no havia interessat a ningú i ara és quan es comença a estudiar, però d'una manera bastant residual. No ha donat temps a fer grans estudis sobre el tema.

Tot i això sí que podríem situar una mica el marc teòric en els estudis que s'han fet sobre mitjans de comunicació i immigració, tot i que com veurem, a França la immigració només és l'origen ja llunyà de la seva diversitat, i estudis sobre discurs i racisme. Com a figura destacable en aquest camp trobem al catedràtic Teun A. Van Dijk, útil a l'hora de preparar aquest treball de recerca. Tot i que a l'hora de realitzar pròpiament la investigació fos poc útil.

Un cop dit això, aquest tema no només engloba qüestions comunicatives, també presenta problemàtiques sociològiques i polítiques. Alguns experts francesos relacionen la falta de representativitat en l'àmbit de la comunicació amb la història recent francesa, sobretot de l'era colonial i del període de descolonització, que sovint es va fer de forma traumàtica en el cas francès. És per això que no es pot abordar aquesta qüestió sense veure la realitat social i política francesa. Alguns teòrics, com Yamine Soum i Vincent Geisser, parlen d'una diversitat francesa engendrada pel sistema polític francès per enganyar a la població i marginar-la a l'hora que fan veure que creuen en ella i que la volen promocionar.

Passem ara quina metodologia s'ha seguit a l'hora d'elaborar aquest treball de recerca.

Metodologia:

L'objecte d'estudi principal del treball de recerca és la representació de les persones <<no blanques>> en la televisió francesa. El segon objecte d'estudi, tot i que de menor importància, és la representació plurinacional en la televisió francesa. Per plurinacional entenem tots aquells ciutadans francesos que a part de la nacionalitat francesa formen part de les denominades nacionalitats històriques, com és el cas de catalans, bascos, bretons, picards, corsos, etc. Aquest segon objecte d'estudi el releguem a un segon terme, perquè en el cas francès és poc rellevant ja que degut a molts anys d'una educació molt marcada, aquestes nacionalitats i identitats diferenciades de l'oficial són molt minoritàries i tenen un pes molt petit en el conjunt de població francesa.

Les **hipòtesis** o preguntes que volem investigar són les següents:

- Tenim la hipòtesi que el nombre de persones <<no blanques>> que viu a França és molt superior, en percentatge, a la que surt representada en els mitjans i sobretot a la televisió que és on es veu clarament.
- Tenim una segona hipòtesi en la que creiem que, tot i està mal representades, les persones <<no blanques>> estan més relacionades amb els gèneres televisius de l'humor i l'entreteniment que no pas amb els gèneres informatius.
- La darrera hipòtesi que tenim és que la plurinacionalitat no és ni tractada ni representada en els mitjans de comunicació de França.

Per poder demostrar o desmentir les hipòtesis, hem de mostrar que la societat francesa és molt més diversa del que surt en els mitjans de comunicació. Per fer-ho s'hauran de donar dades tant de població com dels mitjans.

Per fer aquest treball de recerca es farà una investigació principalment documental. La investigació es farà a base de recopilar informació d'estudis estadístics d'òrgans oficials. Les dades sociològiques i comunicatives s'hauran de relacionar per veure si es compleixen les hipòtesis o no.

A part de l'estudi de recopilació d'estadístiques d'òrgans oficials, també es farà un estudi de les televisions seleccionades, més endavant direm els criteris per seleccionar-les, observant la seva programació.

Per tal de realitzar aquest treball de recerca, el dividirem en **dos blocs** diferenciats.

- El primer bloc estarà destinat a explicar la **realitat sociopolítica francesa**. Per fer-ho haurem de veure l'evolució de la seva població des de la segona meitat del segle XX, que és a partir de quan es constitueixen, en general, les societats actuals dels països europeus, també l'evolució política que ha tingut en el mateix període, per finalment poder explicar el moment actual en el que es troba la societat francesa. Aquest primer bloc serveix molt per contextualitzar. Hi ha una sèrie de coses que són molt evidents pels ciutadans francesos que es diuen en aquest bloc, però s'han volgut incloure perquè aquest treball de recerca està pensat per ser llegit fora de l'Estat francès.
- El segon bloc correspondria a l'**anàlisi dels mitjans**. Tot i això abans d'analitzar com estan en temes de diversitat i representació ètnica de la societat francesa, presentarem de forma detallada els grups i els mitjans en els que ens hem fixat per fer el treball. També parlarem de forma contextual de la legislació que hi ha al país gal sobre aquests temes i l'òrgan, si és que el té, encarregat de vetllar pel compliment d'aquestes lleis.

Per fer aquest estudi hem decidit centrar-nos només en la televisió i una mica en el cinema. De la televisió hem triat els canals francesos que emeten en obert i Canal +. Creiem que aquesta la televisió i el cinema és la manera més efectiva de constatar si la diversitat ètnica està ben representada en els mitjans o no. Als canals en obert hi hem afegit la televisió de pagament Canal + perquè compta amb un gran nombre d'abonats i arriba a una gran quantitat de la població francesa.

Finalment hem decidit incloure una mica el cinema francès perquè França és un gran productor de cinema i és molt protector amb la seva indústria cinematogràfica. A la televisió francesa s'emeten moltes pel·lícules elaborades al país. A més, el sistema de mitjans de comunicació francès, rarament exportarà programes de televisió, el que exportarà principalment seran pel·lícules. Això també permet veure quina imatge de país volen donar al món.

Aquest treball de recerca no pretén ser un recull de dades i prou. Vol relacionar les dades donades pels organismes oficials per poder demostrar que el que sovint es diu que es vol des de l'administració no és cert, fins i tot utilitzant les seves mateixes dades. La tria de les dades oficial és per donar credibilitat a l'estudi.

Bloc I: Realitat sociopolítica francesa

Bloc I: Realitat sociopolítica francesa

En aquest primer bloc, abordarem la realitat sociopolítica francesa per donar context al lector per poder abordar l'anàlisi dels mitjans francesos en el segon Bloc.

Aquest bloc estarà compostat per tres parts.

- La primera consistirà en l'evolució de la població francesa, amb un ull posat en la immigració, al llarg de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat.
- La segona estarà composta per l'evolució política del mateix període que en l'apartat anterior.
- Finalment, la darrera serà una visió d'actualitat de la realitat sociopolítica francesa. Parlant sobretot del tema que ens ocupa, que és l'etnicitat de la població francesa.

La realitat sociopolítica francesa és complexa i particular. Això es deu a sobretot a la història d'aquest país europeu. França té una població molt diversa, fruit sobretot del seu vast imperi colonial. Per entendre la realitat sociopolítica francesa s'ha d'analitzar l'evolució històrica de la seva població i de la seva situació política, amb especial importància en la segona meitat del segle XX.

“La història de la societat francesa contemporània és també la dels milions d'homes i dones que van abandonar les seves societats d'origen i es van establir a França per motius diferents i en contextos històrics diferents. Va ser així com en el segle XIX, belgues i italians emigraren atrets per la demanda de mà d'obra que irradiava de les mines i els flamants centres industrials francesos, en el marc d'un procés d'industrialització singular en el que el creixement econòmic no va tenir una correlació demogràfica (Blanc-Chaléard, 2001:10), Mentre que, pel contrari, en la primera meitat del segle XX russos blancs i republicans espanyols es van exiliar a França fugint de la repressió política de dos règims polítics naturals molt distinta: La Rússia soviètica i la dictadura franquista, però coincidents en la feroç repressió que van desencadenar contra els seus adversaris polítics.

Aquests processos migratoris van coincidir amb el temps amb la construcció històrica de la societat francesa com a República (especialment la II i la III República) i com Estat laic (1905). D'aquí, que a l'hora d'articular una política d'integració de les i els diferents immigrants en tant que societat d'acollida, l'Estat francès optés per la via de l'assimilació, envers el model d'integració comunitarista o multiculturalista pel que havien optat les altres dues grans societats d'acollida occidentals de l'època contemporània: Gran Bretanya i els Estats Units d'Amèrica” (Socias Baeza, 2008: 86).

1.Evolució de la població francesa des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat

En l'evolució demogràfica de la població francesa s'ha de donar especial importància a la segona meitat del segle XX, just després de la Segona Guerra Mundial. A partir d'aquest moment històric, podríem dir que la història s'accelera, tot i que això és un fet que no només es dona a França, és un fet global. La població francesa de després de la segona guerra mundial no té res a veure amb l'actual. Per un costat, ara té una gran diversitat d'orígens, que en part abans ja tenia, però era un territori d'acollida d'una població d'origen estranger provinent de països bàsicament europeus i suposant un tant per cent força més residual del que suposa ara en la població del país. L'acabament de les guerres mundials van venir acompanyats a tot Europa, però en especial a França, d'importants fluxos migratoris (Bouvier, 2012: 12). En el cas de la I Guerra Mundial va suposar l'arribada de molts polonesos i alemanys, tot i que aquests darrers van venir en part, perquè l'Estat francès va guanyar regions germàniques (Alsàcia i Lorraine). Per una altra banda, la població, com en la majoria de països europeus durant aquell període, va patir un *boom*, augmentant considerablement en un període relativament curt.

La població francesa ha crescut molt durant el segle XX. Això és una tendència idèntica a pràcticament tot Europa. La particularitat francesa es troba ens aproximadament els darrers trenta anys: entre l'1 de gener de 1981 i l'1 de gener del 2011, la població francesa va créixer deu milions de persones, passant de 55 a 65. Això és un fet que no s'ha donat en altres països similars del continent europeu. Per exemple, Alemanya, en aquest període de 30 anys, va augmentar la seva població en 3 milions de persones, Itàlia en 4 milions i el Regne Unit en 6 (Beaume i Breuil-Genier, 2011: 25). Cal tenir en compte també que l'any 1946, segons les dades de *L'institut National de la Statistique et des études économiques* (Insee) a la França metropolitana hi vivien 40.125.230 persones. Per França metropolitana s'hi entén només el territori de la metròpolis, ja que al 1946 França encara tenia un imperi colonial molt vast. La França metropolitana només estaria compostat per el seu territori europeu i alguns departaments *d'outre-mer*¹ que no tenen estatus de colònia.

Els forts augments de població en aquest dos períodes diferenciats es deuen principalment a dues raons. Una serien les característiques i els hàbits de la població francesa en aquells

¹ Outre-mer: Departament francès fora del territori nacional històric però que no té un estatus de colònia. Seria el cas, per exemple, de la Guaiana francesa a Sud-Amèrica.

moments. L'altre seria la migració. Les dues raons es donen en les dues etapes de creixement demogràfic, no es donen per igual, però el creixement no s'entén sense comptar amb totes dues.

Si analitzem la tendència demogràfica dels ciutadans francesos després de la Segona Guerra Mundial trobem una tendència que va de conjunt amb la resta d'Europa: *El Baby-boom*. Durant aquest període comprès entre els anys immediatament posteriors a la darrera guerra mundial fins a mitjans dels anys setanta (depenen del país), la població va créixer molt més ràpida que en els períodes anteriors. Això provoca que la generació del *baby-boom* sigui la més nombrosa i que en canvi baixi molt el nombre de persones nascudes abans d'aquest període i que durant la darrera vintena del segle haurien de tenir més de 60 anys. Les generacions anteriors es van veure molt afectades per les dues guerres mundials, tot i que durant el període d'entre guerres no hi va haver una gran natalitat a l'Estat francès, comparat amb el que hi va haver després (Beaumel i Breuil-Genier, 2011: 25). Si ens remetem a les dades, s'observa com la taxa de creixement anual de la població entre mitjans dels 40 i inicis dels 60 supera quasi cada any el 7% per cada 1.000 habitants, fins i tot superant el 8% el 1947 i fregant el 9% el 1948. L'any d'inflexió és 1975, tot i que la tendència ja anava a la baixa des de mitjans dels 60. És llavors quan podríem dir que el *baby-boom* francès finalitza (Dades de l'Insee), ja que a partir de llavors les taxes seran del 3 i poc per cent fins a arribar als anys 80.

Observant el segon període de creixement, entre 1981 i el 2011, es veu que França no segueix el mateix ritme dels tres altres països europeus més poblats. A què es deu aquesta tendència? Seguint amb les particularitats dels francesos, segons dades del 2010 de l'Insee, les dones franceses tenen 2,01 infants de mitjana. Si agafem el període de 30 anys comprès entre 1981 i 2011, observem que la fecunditat francesa, de mitjana és més elevada que la dels seus estats veïns. En aquest temps, França té una mitja de 1,85 infants, contra l'1,77 de Gran Bretanya, l'1,33 d'Itàlia i l'1,37 d'Alemanya (Beaumel i Breuil-Genier, 2011: 26).

Un altre fet que explica l'augment de la població, és l'alça de l'esperança de vida. L'esperança de vida francesa és de les més altes d'Europa. Seguint amb les dades proporcionades per l'Insee, en trenta anys, l'esperança de vida de l'hexàgon puja 8 anys en els homes, arribant als 78,1 anys, i 6 anys i mig en les dones, a 84,8 anys. L'augment de la llargària de la vida permet augmentar la població en 3 milions de persones més dels que es podrien preveure amb les xifres de mortalitat anteriors.

Tot i les particularitats de natalitat o mortalitats franceses, aquestes no són suficients per explicar el gran augment que ha tingut la població francesa al llarg de la segona meitat del segle XX i durant els inicis del XXI. L'altre factor que influeix, i amb molta importància, en l'evolució

demogràfica és la immigració. Com està explicat anteriorment França és històricament un país d'acollida i durant el període de temps esmentat ho demostra, ja que per raons pròpies de la seva història el país hexagonal va ser, i continua sent un gran receptor d'emigrants, sobretot de certes zones del món.

La història de la República francesa la va convertir en una gran receptora d'immigrants d'arreu del món, augmentant així la diversitat de la societat francesa, amb moltes cultures i ètnies diferents. França va tenir un vast imperi colonial, sobretot al Magreb i a l'Àfrica Occidental, però també amb una forta presència al sud-est asiàtic, en països com Vietnam, Laos o Cambotja.

Després de la Segona Guerra Mundial va començar un període històric conegut com a descolonització. Els grans imperis es van desmembrar. Gran Bretanya i França, tot i sortir com guanyadors del conflicte global, no podien seguir mantenint uns territoris tant extensos, i a la que van començar a independitzar-se colònies, les altres van anar seguint. Però Gran Bretanya i França no van abordar la descolonització de la mateixa manera. Els britànics van optar en la majoria dels casos per el pacte. Els francesos, per la seva banda, van recórrer sovint a les independències pactades, però també van tenir conflictes bèl·lics molt importants, com la Guerra d'Indoxina (1945-1954) o la Guerra d'Algèria (1954-1962), ambdues finalitzades amb derrota gal·la i amb conseqüències nefastes en quan a la relació de l'estat francès i els nous països independents, cosa que provocaria alguns problemes d'integració amb fluxos migratoris posteriors.

Si observem els moviments migratoris a França, el país sempre ha tingut un saldo positiu d'emigrants. És a dir, la diferència entre la gent que marxa del país i la que hi arriba, sempre s'ha decantat més per la que arriba, augmentant així la població total. Amb dades de l'Insee, del 1954 al 1955 el saldo migratori va passar de 50.872 a aproximadament 120.000. A partir d'aquest moment ja hi havia antigues colònies independitzades, com les asiàtiques i començaven algunes africanes. El saldo migratori encara es dispara més als anys 60. Concretament, el 1962 va arribar a un saldo positiu de 860.200 persones. Entre 1960 i 1965 es van anar independitzant totes les colònies africanes, tant les del Magreb com les d'Àfrica Subsahariana. Fins el 1973, el saldo migratori es mantindrà positiu, incrementant la població francesa en més de 100.000 persones per any. El saldo no tornarà a sobrepassar les 100.000 persones fins els anys 2000 quan tornarà a créixer la vinguda d'emigrants. Aquest cop però, ja no vindran tants magrebins com fins a llavors i vindran més subsaharians.

Les particularitats de fer front a una història colonial tant forta és que molts dels immigrants que arriben, nascuts en països estrangers, ja tenen la nacionalitat francesa des del la seva naixença.

Per exemple, l'Insee calculava que el 2008 hi havia 7,1 milions de persones vingudes de fora, que vivien a França i ja tenien la nacionalitat abans d'emigrar. És a dir, aproximadament l'11% de la població.

L'Institut national d'études démographiques (Ined) va calcular que el 2008 van arribar 156.055 emigrants de països fora de la Unió Europea (UE). D'aquests, 90.000 provenien del continent africà (el 57,7%), entre 50.000 i 60.000 del nord d'Àfrica i de 20.000 a 30.000 dels països subsaharians. Per això França és dels països europeus amb més població musulmana i dels més africanitzats. Uns 31.700 van emigrar des del continent asiàtic, la majoria xinesos (un efecte de nou ordre en l'arribada d'emigrants a territori francès) i els demés, en gran mesura, provinents de les antigues colònies del sud-est d'orient.

Tot i rebre molt immigrants, el que veritablement dóna diversitat i heterogeneïtat a la societat francesa és que els immigrants es queden, en la seva gran majoria, i els seus fills es queden al país i són francesos, però això s'abordarà en el tercer apartat d'aquest bloc I.

2.Evolució política francesa des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat

La segona meitat del segle XX comença a França amb la instauració de la Quarta República aprovada en referèndum el 1946. Aquesta república va estar marcada per conflictes colonials acarnissats a Indoxina i Algèria. A Indoxina, les autoritats franceses van barrejar la guerra colonial amb la lluita contra el comunisme. De fet, els Estats Units d'Amèrica i hi van lluitar al cap d'uns anys i també hi van perdre. Immediatament després de la guerra asiàtica, el govern francès va començar-ne una altra, a Algèria. El cas algerià era diferent a qualsevol altra colònia. Pels francesos Algèria no era una colònia, era França. De fet li van atorgar la distinció de departament francès, però no van donar cap tipus de llibertat als indígenes. A Algèria hi vivien molts francesos provinents de la metròpoli, i molts van néixer allà, se'ls coneixia com *pied-noirs*², i aquests no volien la independència de cap de les maneres. Va començar una guerra de guerrilles i de terrorisme, tot i que oficialment només era manteniment de l'ordre. L'Estat francès no va reconèixer que hi va haver una guerra a Algèria fins a finals dels anys 90.

Les guerres colonials van desgastar la Quarta República que va estar apunt de viure una guerra civil, entre els militars favorables a seguir amb la guerra d'Algèria i els que no. Les tensions a l'exèrcit van conduir al general Charles de Gaulle al poder, que va instaurar la Cinquena República el 1958. Això no va suposar la fi de la Guerra d'Algèria ja que no va acabar fins el 1962, amb una nova derrota francesa i una altra independència traumàtica. Sobretot pel tipus de guerra que va utilitzar, com explica un reportatge de Marie-Monique Robin, coneguda com el mètode francès, ja que van inventar la guerra antiterrorista que després han aplicat els estatunidencs a l'Afganistan o l'Iraq.

La pèrdua per part dels europeus dels grans imperis coincideix amb el canvi d'hegemonia mundial que es produeix. Per primera vegada Europa ja no és el centre del món, ara el món és bipolar i està en mans dels Estats Units i la Unió Soviètica (URSS). Aquest també és un dels motius pels quals França s'aferra tant com pot al seu decadent imperi colonial, ja que per ells és la única manera de mostrar-se forts davant el món. Però l'experiència no els surt bé. Finalment França va acceptar el nou ordre mundial, i vistes les experiències d'Indoxina i Algèria, amb dues guerres mortíferes, va optar per la via del pacte amb els països subsaharians. Això li ha permès mantenir un tracte amb aquests de neo-colonialisme, i de fet hi manté el seu exèrcit repartit en la major part d'excolònies, que no dubta en utilitzar quan els interessos francesos es veuen amenaçats

² Peus-negres

com ha demostrat recentment a Mali i a la República Centrafricana. D'aquesta manera, manté un control quasi absolut sobre les matèries primes d'aquests països africans, sobretot envers l'urani, que compra a un preu molt baix i li permet ser una potència nuclear i vendre electricitat a tota Europa.

Deixant de banda els grans esdeveniments polítics de la República, si s'analitza les tendències polítiques franceses s'observa un gran nacionalisme, o si més no una gran importància de la identitat nacional, així com també centralitzar-lo tot a la capital, París, i una tendència històrica a anar contra la diferència. Al llarg del segle, la dreta i l'esquerra s'ha anat alternant al poder, com ha passat en la resta de democràcies europees. Tot i això, França compta amb una ultradreta molt forta, i especialment xenòfoba i contrària a tot el que no sigui francès, nascut a França i sense cap origen estranger.

A més la dreta tradicional també s'ha mostrat molt contrària a l'arribada d'emigrants que puguin trencar l'aparent homogeneïtat francesa, tot i que en els darrers temps, i amb l'últim govern socialista actual de François Hollande, la teòrica esquerra també ha emprès fortes polítiques contra els emigrants, sobretot contra els gitans, que en la gran majoria dels que hi ha França són ciutadans europeus perquè tenen nacionalitat romanesa. El primer ministre actual, Manuel Valls, és nascut a Barcelona, però això no l'hi impedeix ser implacable amb els immigrants i negar i perseguir qualsevol entrada.

Tot i això, sembla ser que la política francesa també vol integrar part de la diversitat de la societat com un punt positiu de França. Això suposaria un canvi de tendència que s'explicarà en el tercer punt d'aquest Bloc I.

3. Realitat sociopolítica francesa actual

Actualment, França té una gran diversitat d'origens entre els seus ciutadans, nascuts al país i fills de ciutadans francesos també nascuts a l'Estat. Políticament, tot i tractar-se d'un sistema multipartidista, com en la majoria de països s'acaba convertint en un sistema pràcticament bipartidista, on el PS i l'UMP es van alternant en el poder, provocant que molt sovint, per molt que ambdues formacions estiguin teòricament oposades ideològicament, practiquin polítiques semblants en temes econòmics o socials. Una característica pròpia de l'Estat francès en aspectes d'immigració, que no es donen a la resta de països, és que els descendents d'immigrants són molt més nombrosos que aquests (Bouvier, 2012:11). A més cal pensar que els descendents d'immigrants no només són els fills dels que han arribat de fora, a França hi ha més de quatre generacions descendents de nouvinguts. Tot i que la diversitat de la societat francesa sigui una tendència de fa molts anys, els descendents dels nouvinguts, sobretot, els que ètnicament són diferents, encara no estan acceptats per igual en la societat francesa. Les *Banlieues* de les grans ciutats, sobretot les de la regió d'Ile de France, és on viuen en gran mesura els immigrants i els descendents d'aquests, exercint de guetos. Com veurem en aquest apartat, els immigrants i els seus descendents, com habitants de les *banlieues*, compten amb un nivell de vida inferior al dels altres francesos i en menys oportunitats.

Començarem aquest apartat per la particularitat francesa: el gran nombre de descendents d'immigrants. Per veure que el cas francès és diferent de la resta d'Europa, agafarem la gent compresa en la franja d'edat d'entre 25 i 54 anys, que visqui a l'Estat francès, i la compararem amb els altres països de la Unió Europea. Farem la comparativa de l'Europa dels 27, ja que les dades disponibles, tant a l'Insee com a l'Eurostat són del 2008 i la UE estava formada encara per 27 països i no 28 com ara. A França hi viuen 24,2 milions de persones d'entre 25 i 54 anys, el que suposa, el 37,23% del total d'habitants de la República. Unes xifres semblants a les del Regne Unit o Itàlia i uns 3 milions superior a les d'Espanya. D'aquests 24,2 milions, el 13,1% són immigrants, és a dir que no han nascut a França, i el 13,5% són descendents d'immigrants. Si sumem els immigrants i els seus descendents directes (només la primera generació) observem que d'aquests 24,2 milions, el 26,6%, és a dir 6,4 milions de persones, són immigrants o d'origen immigrant. La tendència és molt diferent en altres països europeus, com ara Espanya. A l'Estat espanyol arriben més immigrants que al francès, un 19,1% de la població de la franja d'edat anteriorment esmentada. Ara bé, quan observem els seus descendents veiem que només suposen un 1,1%, que traduït en nombre de persones fa 234.300 ciutadans.

No hi ha cap altra país europeu que s'acosti a les xifres franceses en quan a descendents, tot i que si que la superen en l'arribada d'immigrants, fent que alguns països, com ara Àustria, Suècia o Regne Unit, tinguin una població d'origen immigrant (primera generació més segona generació) semblant a la francesa, tot i que aquesta segueix estant davant fins i tot sumant els dos saldos.

	Conjunt entre 25-54 anys (milions de persones)	Primera generació (%)	Segona generació (%)	Conjunt Primera i segona (%)
UE 27	209,3	12,2	3,5	17,2
Alemanya	34,5	17,6	4,3	21,9
Àustria	3,7	18,4	6,9	25,3
Espanya	21,3	19,1	1,1	20,2
França	24,2	13,1	13,5	26,6
Itàlia	25,9	10,6	1	11,6
Països Baixos	6,9	15	8,5	23,5
Polònia	16,2	0,3	2,9	3,2
Portugal	4,7	10,6	1,2	11,8
Rep. Txeca	4,6	3	4,2	7,2
Romania	9	0,2	0	0,2
Regne Unit	24,9	15,6	8,8	24,4
Suècia	3,6	16,2	9,6	25,8

És cert que hi ha algun altre país, com la República Txeca o Polònia que es dona el mateix fenomen que en el cas francès: Els descendents d'immigrants són més nombrosos que els primers. Però podríem dir que el cas francès és un cas particular, ja que en aquesta altres països, la població d'origen estranger és molt més minoritària i residual.

A tot això s'hi ha d'afegir que les dades estadístiques només recullen els immigrants i els seus descendents directes. A França, per exemple de la immigració magrebí ja ens trobem a la quarta i en alguns casos en la cinquena generació. Això fa que gran part de la població, ja no només d'origen africà, sinó d'origen, encara que sigui llunyà estranger, superi llargament el 65% de la població. Cal tenir en compte que els darrers temps la immigració s'ha vist una mica frenada però durant el segle XX França rebia nombres molt superiors als actuals d'immigrants.

Tot i el gran nombre d'immigrants i de descendents, aquests han tingut problemes de integració, perquè la societat francesa. El 2009, el 54% dels descendents d'immigrants, que cal reiterar que són ciutadans francesos nascuts al país, declaren que no els veuen com un ciutadà francès. El

19% declara que se sent francès però que la societat no el veu com a tal. Finalment el 37% dels descendents diu que ha estat diana d'insults i actituds racistes (Simon i Tiberj, 2010:11).

Els problemes d'integració a l'Estat francès provoca que, fins i tot després de varies generacions, es creïn sub-nacionalitat o sub-categories de població, en la que la població d'origen immigrant s'hi identifica. No sempre es fan per respecte al país d'origen, a vegades es fan per qüestions ètniques.

L'Insee apunta que la població, tant immigrant com els seus descendents, d'origen magrebí i subsaharià són els que més declaren tractaments discriminatoris durant l'any. L'insee estableix que aquesta població no té les mateixes condicions de vida que la resta de població francesa. De mitjana cobren uns 50 euros de menys que la resta de francesos. A més tenen més dificultats a l'hora de trobar feina, tot i tenir una bona formació acadèmica. L'institut d'Estadística també recull que les condicions d'allotjament d'aquest segment de la població és pitjor. Tenen més problemes a l'hora de signar un contracte de lloguer i han d'acabar pagant més per un habitatge de menys qualitat. La majoria viu a les *banlieues* de les grans ciutats. L'extraradi de les grans ciutats franceses són un focus de violència molt gran, degut sobretot als tractes discriminatoris que viu la seva població que no acaba trobant una altra manera d'explicar la seva situació. Entre les denúncies de discriminació i mals tractes s'hi evoquen molt els problemes relacionats amb el color de la pell, la forma de vestir i la religió.

La integració de la societat magrebí en la societat francesa ha estat i és particularment complicada degut a la traumàtica relació que hi ha hagut entre aquestes dues societats al llarg del segle XX. El reclutament dels *indigènes* durant la Segona Guerra Mundial, i que mai se'ls hi va reconèixer res per part de l'Estat, i la molt traumàtica de la Guerra d'Algèria, una guerra que no França no va reconèixer haver tingut lloc fins el segle XXI, han fet que hi hagi molts recels i odis entre les dues societats. (Socías Baeza, 2008: 87). Un altre punt que ha fet difícil la integració ha estat la religió. Tot i que França oficialment sigui un país laic, i ho sigui de veritat, la seva població segueix sent molt creient i és catòlica, en general.

Els problemes d'integració s'han donat sobretot per problemes polítics. Hi ha hagut sempre una vocació política a voler negar aquesta diversitat. De fet, el terme <<diversitat>> no s'utilitza en la política francesa, per parlar de diversitat d'orígens, fins l'any 2008. Fins llavors es parlava de <<integració republicana>>. El president que va canviar això, va ser un que precisament era molt dur amb la immigració hi havia expulsat de França diversos campaments gitanos: Nicolas Sarkozy. Degut als grans brots de violència a les *banlieues* l'any 2005, la política francesa va veure que havia de canviar. El 8 de febrer del 2008 va presentar la seva nova política per les

banlieues: “Junts, hem de construir una França viva, orgullosa de la seva diversitat, capaç de mirar-se tal com és i de somniar què pot esdevenir, una França que participarà al món del demà fa mesclades d’obertura i de rencontres entre totes les cultures” (Soum i Geisser, 2009: 103-104)

Fins a llavors la <<integració republicana>> era competència de l’Estat, ara la diversitat ho és de la societat francesa. Si ara hi ha discriminació, la nova política suposa que llavors és culpa de la societat que no s’accepta a ella mateixa i no seva. (Soum i Geisser, 2009: 104). Això permet a l’Estat no canviar gaire les seves polítiques sobre la immigració i el tractament dels descendents dels immigrants i de les *banlieues*. “No ha trencat veritablement amb la visió etnicista de la nació francesa” (Soum i Geisser, 2009: 105).

Aquesta voluntat de ressaltar la diversitat de la societat francesa ha provocat que moltes empreses i mitjans de comunicació, s’aprofitin d’ella per rebre ajudes públiques amb l’excusa que estan donant igualtat de condicions a tota la població francesa independentment del seu origen.

Les eleccions europees del passat 25 de maig del 2014 van donar la victòria al Front National. Que guanyi a les europees no significa que pugui guanyar les presidencials, però en cas que les guanyés, potser es tornaria a la <<integració nacional>>.

Bloc II: Estudi dels mitjans

francesos:

**La representació ètnica i
plurinacional**

Bloc II: Estudi dels mitjans francesos: La representació ètnica i plurinacional

En aquest bloc abordarem i observarem la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos. El bloc estarà repartit en quatre parts.

En primer lloc parlarem de la legislació francesa que regula aquest aspecte. Mostrarem en primer lloc la llei o les lleis que hi pugui haver sobre diversitat i representació en els mitjans. També presentarem l'òrgan, independent del govern, que s'encarrega de vetllar sobre els mitjans i de fer complir les lleis de comunicació.

En segon lloc, presentarem els mitjans francesos que ens serviran per analitzar si la societat francesa hi està ben representada o no. Els ordenarem per grups audiovisuals. Al final d'aquest apartat també donarem una imatge de conjunt de la televisió francesa.

En tercer lloc, farem l'anàlisi de la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos en el moment actual. Ho dividirem en tres parts, la primera parlarem de la representació plurinacional, la segona de la representació ètnica i finalment en la tercera donarem les xifres oficials que dóna el Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.

Finalment, per tancar aquest bloc, farem un petit resum de l'evolució de la representació de la diversitat en els mitjans francesos. Aquest apartat ens permetrà veure si la representació ètnica i plurinacional millora, empitjora o es manté igual.

1. Legislació francesa sobre diversitat d'origen

a. Llei

La legislació francesa concernint els temes de diversitat ètnica són bastant recents i s'han anat fent una mica sobre la marxa dels esdeveniments. L'interès pel govern francès, els mitjans de comunicació i el seu òrgan de control, el *Conseil Supérieur de l'Audiovisuel* (CSA), va començar l'any 1999 quan el col·lectiu Égalité es reuneix amb el CSA per expressar la seva preocupació envers la manca de representació de la diversitat de la societat francesa en els mitjans de comunicació.

El CSA es posa en marxa i constata en un estudi la manca de representativitat de la diversitat social francesa i ho exposa al Senat l'any 2000. El 2001 es modifiquen els objectius de les cadenes de televisió públiques en matèria de representació de la diversitat social i cultural. Tot i això no es fa cap canvi a les lleis que regulen els mitjans de comunicació. Només es treballa des de la televisió pública.

A la tardor del 2005 hi ha un gran brot de violència i protestes urbanes a les *banlieues*. Això fa veure a l'Estat que ha de canviar de tàctica. El 9 de març del 2006 es fa una llei junt amb el CSA per ajudar a la igualtat d'oportunitats en els mitjans de comunicació. La nova llei intenta evitar discriminacions per raons ètniques però no imposa cap quota als mitjans.

El mes de maig d'aquell mateix 2006, es modifica la **llei del 30 de setembre de 1986** sobre Llibertat de Comunicació, en la que s'hi afegeixen que "*el CSA contribueixi a les accions a favor de la cohesió social i a la lluita contra les discriminacions en la comunicació audiovisual*". És el primer cop que es modifica una de les lleis que regula els mitjans.

El 2009 es torna a modificar la llei del 86 i s'estableix que el CSA remetrà un estudi anual al parlament francès en que mostri l'estat de la diversitat en els mitjans francesos. Entre les dues modificacions el govern i el CSA ha anat augmentant els objectius de representació de les televisions públiques. El 2009, el govern aprova una **llei 2009-85 sobre el CSA** perquè "*afavorir la representació de la diversitat de la societat francesa en les cadenes nacionals*".

Aquesta breu cronologia sobre la legislació francesa mostra "*el retard francès*" en el problema de la problemàtica de la deficient representació de la diversitat de la societat francesa (Nayrac, 2011:2) Aquesta cronologia no només mostra "*el retard francès*" en aquesta qüestió, també

mostra com no li va importar per res del món aquesta qüestió fins que no va tenir els greus problemes a les *banlieues* l'any 2005. Quan el col·lectiu Égalité es va queixar al CSA, aquest es va posar en marxa perquè és un òrgan independent del govern francès, com veurem en el següent apartat. Quan el CSA presenta el seu balanç de la situació al Senat, només aconsegueix que es modifiquin alguns objectius de les televisions públiques en aquest aspecte, però les lleis no es modifiquen fins que el govern no es veu depassat per la situació i veu en això una possible solució al problema. Es mostra així la manca de voluntat històrica dels poder francesos en voler fer una televisió plural i representativa de la societat i que només ho accepta quan està entre l'espasa i la paret.

b. Òrgan encarregat del control: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel

Le Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) va ser creat el 17 de gener de 1989. El govern de la República va decidir crear un òrgan de vigilància dels mitjans de comunicació degut a l'explosió de mitjans audiovisuals que el país va viure a partir dels anys vuitanta. Per fer-lo, l'Estat francès es va inspirar en els òrgans de control dels mitjans de comunicació dels Estats Units i Canadà, i el va adaptar a la realitat francesa.

El CSA té un estatus d'**organisme públic independent**. Els representants del CSA el defineixen com un òrgan que vetlla pel compliment de les lleis (audiovisuals principalment) i està al servei dels espectadors i els oients per assegurar una expressió mediàtica lliure. El CSA només controla a mitjans audiovisuals, és a dir, a la televisió i la ràdio.

Si observem la **composició** del consell, veiem els membres del consell estan nomenats per decret del president de la República. Però això no significa que els nou membres del CSA només els designi a dit el president. El consell té un total de **nou membres**, d'aquests tres són nomenats directament pel president, tres més els nomena el president del Senat i els tres restants el president de l'Assemblée Nationale (l'equivalent francès del congrés dels diputats). Cal destacar que les eleccions per determinar el Senat i l'Assemblée Nationale no són al mateix moment, ni tampoc es fan de la mateixa manera, el primer és per sufragi universal indirecte mentre que el segon és directe, per tant no té perquè tenir majoria el mateix partit en les dues cambres. En general, el Senat tendeix a ser més conservador que l'Assemblée. D'aquesta manera es mostra la intenció d'intentar fer del CSA un òrgan més independent.

A més, un element més per fer independent aquest òrgan és renovar un terç dels membres cada dos anys, en un any on no hi hagi eleccions. Els **mandats** són de **sis anys no renovables**. A més s'impedeix que els majors de 65 anys puguin tenir cap càrrec dins del consell. Tot i aquests elements que donen independència al consell, el membre, dels nou, que serà el president del consell és designat pel president de la República.

Conseillers désignés par le Président de la République	
Olivier Schrameck, président	jusqu'en janvier 2019
Françoise Laborde	jusqu'en janvier 2015
Francine Mariani-Ducray	jusqu'en janvier 2017
Conseillers désignés par le Président du Sénat	
Christine Kelly	jusqu'en janvier 2015
Nicolas About	jusqu'en janvier 2017
Mémona Hintermann-Afféjee	jusqu'en janvier 2019
Conseillers désignés par le Président de l'Assemblée Nationale	
Emmanuel Gabla	jusqu'en janvier 2015
Patrice Gélinet	jusqu'en janvier 2017
Sylvie Pierre-Brossolette	jusqu'en janvier 2019

Per preservar la professionalitat i la imparcialitat dels membres del consell, les funcions d'aquests són incompatibles amb qualsevol altra mandat electiu, qualsevol feina o qualsevol altra activitat professional. Així es vol que els membres del consell dediquin el 100% del seu temps professional a treballar en tasques pel CSA. També, per tal que la seva activitat en el consell no es pugui veure coaccionada per interessos personals, durant els tres anys següents al cessament de les seves funcions, no podran exercir cap activitat en cap empresa pública o privada en què el consell hagi exercit la seva vigilància o control.

El consell audiovisual francès té diverses **funcions**:

- La seva principal funció és garantir el **pluralisme** informatiu i la llibertat de comunicació audiovisual a l'Estat francès.
- Vigilar pel **compliment de les lleis** editorials i audiovisual a França. Té poder sancionador. Segons es defineix el propi consell en la seva plataforma web: *"és el gendarme de l'audiovisual"*.
- Vetlla per la **defensa** i la il·lustració de la **llengua** i de la **cultura franceses** per antena.
- S'encarrega de la **organització de les campanyes electorals** a la ràdio i la televisió. El consell és qui dictamina quants minuts, i en quina freqüència, han d'aparèixer les diferents formacions polítiques.
- Vetlla sobre el **rigor informatiu**. El CSA realitza controls per verificar que els mitjans, en aquest cas informatius, i no tant d'entreteniment, són professionals i comproven les seves fonts a l'hora d'informar a la ciutadania francesa.
- El CSA també té com a funció **atribuir les freqüències** de radiodifusió i televisió, així com també adjudicar les llicències pertinents per poder emetre.
- S'encarrega del **respecte de la dignitat de les persones** i actua també com a **protector del consumidor**. Totes les queixes de consumidors dirigides als mitjans audiovisuals francesos les gestiona el CSA.
- Darrerament, el CSA ha rebut noves funcions: Vetllar perquè els mitjans audiovisuals sigui **accessibles a persones amb discapacitat**; vetllar per la **representació de la diversitat de la societat francesa**; fer que els mitjans contribueixin en campanyes per **fomentar la salut o el civisme**.

La funció de vetllar per la representació de la diversitat de la societat francesa és una de les noves funcions del consell. Tot i que quan es va crear l'any 1989 la ciutadania francesa ja era molt diversa, la nova funció ve donada pel canvi tendència política en aquest aspecte³.

A part dels nou membres designats per decret, el consell audiovisual compta amb uns 300 col·laboradors més que són els que fan possible el seguiment i control dels mitjans. De fet el consell publica cada any una gran quantitat d'estudis dins dels seus àmbits i funcions d'actuació.

El CSA té diversos **àmbits competencials**:

En primer lloc, és el **regulador** de tota la radiodifusió (TV i ràdio) a França. Incloent els serveis dels mitjans de comunicació audiovisual a la carta (SMAD), principalment vídeo a la carta i Replay TV.

En segon lloc, el CSA està habilitat per solucionar els conflictes i discrepàncies relatius a la distribució de serveis de ràdio i televisió. Els representants dels mitjans poden acudir al CSA perquè aquest faci de **mediador** en la resolució dels conflictes.

Finalment, el CSA pot regular els continguts interns dels mitjans en dos àmbits: el temps d'emissió de les diferents formacions polítiques (partits, sindicats, diputats, etc.), sense que sigui època de campanya electoral, i el temps d'aparició de cada partit polític durant una campanya electoral.

³ Veure apartat 3 del Bloc I

2.Mitjans francesos a analitzar, per grups:

A continuació farem un repàs dels canals de televisió que destaquem per realitzar l'estudi de representació ètnica i plurinacional als mitjans francesos. En un primer moment els ordenem pels grans grups televisius de l'Estat francès. Després agrupem un parell de canals que pertanyen a grups menors. I finalment realitzarem una visió de conjunt, de forma resumida de la televisió francesa.

2.1 Grup TF1:

El grup TF1 va néixer l'any 1987 amb un únic canal, portant el mateix nom del grup. TF1 ja existia abans del 1987, però no va ser fins aquest any que es va convertir en un grup, i un canal privat. Fins llavors, el 50% dels seus ingressos els aconseguia de l'Estat i l'altra meitat provenia de la publicitat. Es tractava per tant d'un canal de televisió públic. L'any 1987 el grup de telecomunicacions Bouygues va adquirir el 50% de propietat pública, després de que la *Comissions Nationale de la Communication et des Libertés* donés la seva aprovació. Un cop privatitzat el grup va sortir a borsa el 24 de juliol d'aquell mateix any.

A partir dels anys noranta, el grup audiovisual comença a exercir com a productora cinematogràfica francesa. Des de la seva privatització va anar comprant diverses productores audiovisuals petites. El 1991 també s'expandeix a nivell europeu amb l'adquisició del canal esportiu *Eurosport* i en fa una versió en llengua francesa. El 1992 introdueix per primer cop les *Sitcom*, les sèries americanes que ara són tan populars.

A mitjans dels anys noranta, a través d'acords amb Canal +, llança un nou canal de pagament, LCI, de notícies, al mateix temps que es reparteix les retransmissions de la *Champions League* amb Canal +. El 1995 va posar en funcionament la seva pàgina web. El 1996 llança, junt amb France Télévisions i M6, entre altres, la seva pròpia plataforma de televisió par satèl·lit: TPS. Aquesta és un gran competidor de Canal + a França, un país on la TDT no ha acabat de trobar el seu lloc contra els satèl·lits i el cable. El 2002 compra les participacions de la majoria dels socis de TPS quedant-se amb el 66% de la societat, l'altre 34% el manté M6.

Actualment el grup TF1 és molt potent, i té participacions a tota Europa central. A més, no es limita a canals de televisió, ja que es copropietària o propietària de productores audiovisuals, ràdios, diaris en paper i digitals i editorials. L'any 2013 va guanyar 2.470 milions d'euros, un 5,7%

menys que el 2012 quan en va guanyar 2.621 milions. Tot i això, també va reduir els costos de producció aquest any 2013. La baixada es deu sobretot a la baixada dels continguts de pagament que ofereix, que són majoria, i a la baixada dels ingressos per publicitat en els canals que emet en obert, un problema que afecta en general a totes les televisions.

En la seva història com a empresa privada, TF1 va comprar molts canals de televisió i en va crear d'altres, però molts d'ells s'emeten en plataformes de pagament. Per la realització de l'estudi sobre la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos, ens interessarem quasi exclusivament pels canals gratuïts, per tant no analitzarem la totalitat del grup TF1. Així doncs només s'observaran tres cadenes televisives d'aquest grup: TF1, TMC i NT1.

2.1.1 Canal TF1

TF1 és la cadena principal del grup. Com a cadena principal té una programació generalista, és a dir intenta fer una mica de tot. No dóna una gran importància als gèneres informatius, si ve com la majoria de cadenes generalistes ofereix bastant informatius i magazines. TF1 viu sobretot de la ficció i de les retransmissions esportives.

2.1.2 Canal TMC

TMC és un canal televisiu bàsicament d'entreteniment. Tot i oferir alguns magazines, que són un gènere híbrid entre l'entreteniment i la informació, la gran oferta de TMC són les sèries de ficció, sobretot grans èxits estatunidencs, tot i que també trobem algunes sèries franceses en la seva graella. Finalment, com la seva cadena cap, també fa moltes retransmissions esportives.

2.1.3 Canal NT1

NT1 és el segon canal de TMC, i bàsicament repeteix continguts, és a dir sèries. També fa algun programa de *reality*-reportatges, és a dir una combinació de *reality shows* i documentals.

2.2 Grup France Télévisions:

France Télévisions es va crear l'any 1986 a través de la llei número 86-1067 del 30 de setembre d'aquell mateix any. Tot i que ja existia l'any 1963, junt amb TF1, quan ambdós canals eren de propietat pública i responien a un altre nom : Office de Radiodiffusion-Télévision française (ORTF). De fet, encara és un grup de propietat pública, és a dir que l'Estat francès controla directament la totalitat del capital social de l'empresa comunicativa. Quan es va fer el procés de privatització d'ORTF, no es va completar del tot i France TV es va mantenir públic. Tot i que la llei sigui del 1987, France Télévision (un únic canal) no va existir com a tal fins el 1992. A més com a grup de comunicació, France Télévision es va constituir el 2002, quan ja albergava algun altre canal, més endavant repassarem quins canals té.

Com a televisió pública està més enfocada que no pas una privada a realitzar un servei públic. L'Estat li encarrega tasques diverses, que quasi sempre estan lligades a una missió educativa, cultural i social, aquesta última enfocada en la lluita contra les discriminacions amb una programació que reflecteixi la diversitat de la societat francesa en tots els seus àmbits, A més és l'encarregada de la comunicació governamental i institucional en temps de crisi.

La llei 86-1067 estableix la **composició** del consell d'administració de la societat France Télévisions, que com a societat pública ha de ser transparent i plural. A part del **president** del grup, el consell està format per 14 membres més, escollits de la següent manera:

- **Dos diputats** escollits respectivament per les comissions encarregades de les qüestions culturals de l'Assemblée Nationale i del Senat.
- **Cinc representants de l'Estat** escollits a dit pel partit que governi.
- **Cinc personalitats independents** designats pel Conseil Supérieur de l'Audiovisuel, en que una és el representant de les associacions de defensa del consumidor.
- **Dos membres escollits** pel conjunt de treballadors de l'empresa, d'acord amb la llei número 83-675 del 26 de juliol de 1983 sobre democratització del sector públic.

Tot i que France Télévisions sigui una empresa pública, l'any 2012 a penes el 13% dels seus ingressos van provenir de les arques públiques, el 87% restant el va obtenir gràcies a la publicitat. Des de ja fa anys l'Estat va reduint cada vegada més els diners que destina en la televisió pública. Això sumat a la caiguda dels ingressos per publicitat van provocar que el 2012 France Télévisions comptés amb un 2,2% menys d'ingressos que en l'any anterior. Va ingressar, entre publicitat i l'Estat, 2.903,8 milions d'euros, un 12,4% menys que el que havien previst en

el pressupost per aquell any, per tant, perdent diners, igual que en 2011, tot i que el 2011 només va ser un 0,64% menys que el que havien pressupostat. Aquest grup de televisions viu per tant, una situació bastant diferent de competidors directes seus com ara TF1, que tot i guanyar més en temps de crisi, segueix guanyant molts diners.

A part de diversos canals de la televisió, el grup compta amb diverses filials lligades a la producció de pel·lícules i sobretot la producció i realització de documentals. France Télévisions destaca més per la producció informativa que no pas la de ficció o entreteniment.

Pel que fa a la seva oferta de canals, sempre en obert, com a mitjà de comunicació públic no té continguts o serveis de pagament, France Télévisions ofereix 6 canals, però dos estan destinats pels territoris *d'outre-mer* (France 1ère i

France Ô) i per aquest estudi només ens interessarem per la França Metropolitana⁴: France 2, France 3, France 4 i France 6.

2.2.1 Canal France 2

France 2 està definit pel grup com el seu canal generalista. Intenta aportar una mica de tot a la programació, però amb un pes especial amb els seus informatius, de les 13h i les 20h. De fet, els informatius de France 2 és un dels models que més han seguit els nous editors de Televisió de Catalunya per fer els nous telenotícies. A part d'això també destaquen els seus magazines de matí i de tarda, que combinen humor, entreteniment i informació. Al tractar-se d'un canal públic, en matèria d'entreteniment o de continguts de ficció, France 2 és la porta de la producció francesa, gran part de les pel·lícules o sèries televisives que emet són de producció nacional. Finalment, també és un canal on s'hi troben moltes retransmissions esportives, sobretot relacionades amb el rugby, un esport molt popular a França.

2.2.2 Canal France 3

France 3 seria un canal que buscava més ser una televisió de proximitat. Emet informatius enfocats a explicar temes més de caire local i sense sortir a l'estranger. Aquest canal també ofereix molts magazines de temàtica especialitzada (esportius, polítics, etc.), així com també emet documentals, sobretot d'àmbit històric. Finalment, per seguir amb la vocació de servei

⁴ Territori europeu de l'Estat francès.

públic educatiu, France 3 també emet molts concerts musicals o obres teatrals en directe o diferit.

2.2.3 Canal France 4

France 4 és un canal més juvenil enfocat a homes i dones d'entre 15 i 34 anys, segons France Télévisions. Al ser un canal enfocat a un públic més juvenil, és la cadena del grup que més posada està en la tecnologia 2.0.

2.2.4 Canal France 5

France 5 intenta ser un canal educatiu per totes les edats. Depenent de l'hora emet uns continguts pensats pels infants, per un públic adolescent o per un públic adult. A través d'alguns magazines, però sobretot de programes educatius, intenta respondre als dubtes que puguin tenir els ciutadans sobre problemàtiques diverses, sempre intentant que estiguin lligades a l'actualitat, sobretot en els programes destinats als adolescents i els adults.

2.3 Grup M6

El grup M6 es va crear l'any 1987, com la majoria de grups privats, ja que és quan es va privatitzar el mercat televisiu francès. Com ja s'ha dit, el 1996 participa en el llançament, junt amb TF1 i France Télévisions, de TPS, la plataforma d'oferta alternativa a Canal +. Aquell mateix any també obre la seva pàgina web començant a utilitzar-la amb força. El 1999 es converteix en el màxim accionista del club de futbol Les Girondins de Bordeaux, comprant el 66% del club. Al 2002 esdevindrà l'únic propietari de l'equip fent-se amb el 100% del club. El 2001 guanya molta audiència i popularitat al ser la primera televisió francesa a realitzar un *reality show*. El 2005 el grup MG llança un segon canal de televisió en obert: W9. El 2007 aconsegueix la llicència per emetre en alta definició (HD).

M6 és un dels gran grups comunicatius dels mitjans de comunicació francesos i així ho demostren les seves xifres. El 2013 va tenir uns beneficis nets de 1.382,8 milions d'euros, baixant només un 0,3% respecte al 2012. Com a gran grup empresarial no viu només dels ingressos publicitaris. Aquest benefici és de tot el grup, del que han guanyat totes les seves filials, de sectors molt diversos, tot i que la majoria enfocades en el sector de la comunicació. Els que sí

que viuen exclusivament dels ingressos del lloguer d'espais publicitaris són els seus canals de televisió en obert: M6 i W9.

2.3.1 Canal M6

M6 és el primer i principal canal del grup. És competidor directe de TF1 i France 2 com a tercer gran canal de la televisió en obert a França. Com a cadena principal del grup i competidor de les dos grans canals francesos, M6 realitza una televisió de caire generalista. M6 no dóna una gran importància als continguts informatius, sí que fa magazines, com tots els canals generalistes, però sobretot reserva molts espais per l'entreteniment. Fa molts concursos, i programes entre documental, entreteniment i *reality show* com seria *Malson a la cuina*, per exemple. Depenen de les franges horàries és el segon canal més vist a França, per darrere de TF1 i per davant de France 2.

2.3.2 Canal W9

W9 és el segon canal d'M6. Com passa amb la major part dels segons canals de les grups audiovisuals, com que ja tenen una cadena generalista, la segona és més especialitzada i centre els seus objectius en captar a públics específics i concrets, per ser un complement del primer canal. W9 té una programació bàsicament enfocada a l'entreteniment. A part de les sèries, fa molts *reality show* bastant basats en estereotips dels ciutadans de varies regions franceses. Per exemple, ajunten francesos de Marsella amb els del nord, que normalment actuen de forma molt diferent. No és un canal amb molts espectadors, comparat amb segons canals d'altres grups.

2.4 Grup NRJ

El Grup NRJ va néixer l'any 1981 només com a ràdio. Fins l'any 2005 no es llança en el món de la televisió amb el canal **NRJ 12**. Més tard, el 2007, el grup va llançar dos canals locals de televisió musical a Montpeller i París. Darrerament també ha obert un canal, Chérie 25, més pensat per un públic femení.

El cas de NRJ és una mica particular, ja que una part important de participacions accionaries són de l'Estat. Actualment, el president, i fundador del grup, Jean-Paul Baudecroix posseeix el 77,4% del grup i l'Estat francès en posseeix el 20,7%. Tot i això no es considera un mitjà de comunicació

públic, senzillament té un accionista important que és l'Estat, que ha comprat una sèrie de participacions. Les ràdios i canals de televisió del grup viuen exclusivament de la publicitat, i l'Estat no adjudica cap tipus de pressupost a aquest grup de comunicació. Sí que li pot adjudicar algunes subvencions, però les ajudes als mitjans són un concurs públic que es poden sol·licitar i beneficiar des de tots els mitjans de comunicació. A més en general es donen més ajudes a la premsa i el grup NRJ només es dedica a la ràdio i la televisió.

A nivell econòmic, el grup NRJ no genera uns beneficis tant exorbitants com el grup TF1, ja que és un grup molt més petit i només ficat en ràdio i televisió, però sobretot en el primer. L'any 2013, NRJ va guanyar 409 milions d'euros. Tot i guanyar molt menys que els grans grups privats, la diferència d'NRJ és que cada any ha anat guanyant més diners. Al 2013 va guanyar un 4,3% més que en l'any anterior. Aquest darrer any ha disminuït una mica el seu creixement econòmic, però entre el 2008 i el 2011 cada any guanyava al voltant del 10% més que en l'anterior.

Com ja s'ha dit, el grup NRJ viu principalment de la ràdio. NRJ és la ràdio més escoltada a França. La Televisió del grup és rentable, però no els hi suposa grans guanys, ja que en alguns semestres perd diners. La televisió que més ens interessa del grup és NRJ 12. A part que és amb la que van començar, és la més generalista que tenen, tot i que com veurem no ho acaba de ser.

2.4.1 Canal NRJ12

NRJ 12 és un canal de televisió enfocat bàsicament a la gent jove.

Intenta assemblar-se una mica a la ràdio, molt dinàmica, de fet les sigles NRJ llegides en francès fan *énergie*. Tot i això, la realitat no acaba de ser així, ja que no té moltes hores de continguts propis i emet moltes sèries, en general comèdies. Pràcticament no fa cap contingut informatiu i es dedica bàsicament a omplir la seva graella

amb entreteniment. Tot i això, NRJ 12 és la quarta cadena amb més audiència entre els espectadors de 25 a 35 anys, el que demostra que l'enfocament i objectiu que tenen es compleix en part. NRJ 12 és un canal petit, que òbviament no pot esperar a competir de tu a tu amb els grans canals televisius de la graella francesa i s'ha d'especialitzar en algun aspecte. Per tant no intenta ser una televisió generalista, que faci de tot.

2.5 Grup Canal +

Canal + és el gran grup de televisió privada i de pagament francesa, i fins i dels més importants d'Europa. El grup Canal + es va constituir l'any 1983 i explotava el quart canal de televisió disponible que hi havia en aquell moment. Emetia en obert i era l'únic canal de televisió privat que hi havia en aquell moment, ja que era abans de la privatització d'una part d'ORTF. Dos anys després, el 1985, neix de veritat Canal +. Comença a emetre amb el nom del grup i deixa de dir-se Quatrième Chaîne, i inicia el seu model de negoci actual: televisió de pagament per abonats. El 1985 aconsegueix 500.000 abonats. Només en un any guanya un milió d'abonaments més. El 1989 va desenvolupar els descodificadors junt amb Sagem.

Dins de la cronologia de la història de Canal +, per aquest estudi sobre representació de la diversitat francesa, destaca la creació el 1990 de la cadena Canal + Horizons, que permet al grup expandir-se al continent africà de parla francesa un any després. Això que en un principi és només una expansió comercial, provoca que a partir de llavors i cada vegada més el grup elabori continguts pensats per les antigues colònies africanes, que a part d'en el continent africà també es veuen a França, repetits en altres canals del grup, o més tard incorporant el canal a la oferta francesa. Aquests programes no només estan pensat pels països estrangers, són una forma també de relacionar-se amb els nous ciutadans a la república europea. També permet mostrar una altra visió d'Àfrica als francesos, sovint distorsionada pels *clichés*.

El 2005 Canal + aconsegueix arribar a 5 milions d'abonaments a l'Estat francès. Des de la seva creació com a televisió de pagament es va expandint a altres països com Alemanya, Itàlia, Suïssa o Espanya, tot i que en aquest últim, tot i mantenir el nom, ja no és propietat del grup francès. Canal + es va fer popular en un inici per ser el primer canal a emetre continguts per adults. Amb el pas del anys, ha anat canviant d'estratègia i ha apostat fort per les retransmissions esportives, ja que té els drets de les principals lligues de futbol europees, així com també del rugby i altres esports populars. A més també ha apostat molt fort pel cinema, l'entreteniment i l'humor.

Canal + té 14,7 milions d'abonats a tot el món, entre Europa, Àfrica i el sud-est asiàtic. L'any 2013, el conjunt del grup va tenir uns beneficis nets de 5.311 milions d'euros. Té televisió de pagament a tot el món, tot i això a França posseeix alguns canals de televisió gratuïta: La 8, la D17 i i>Télé. Canal + posseeix el 100% de la propietat d'aquests tres canals. Per aquest estudi a part de la seva televisió de pagament, només ens interessarem per la cadena i>Télé i la D17.

2.5.1 Cadena Canal +

Canal + l'hem definit bastant com a canal explicant les característiques del grup. És una cadena que aposta molt pel futbol i el cinema, amb moltes pre-estrenes. També dóna molta importància als magazines, sobretot té molt d'èxit amb *Le Grand Journal de Canal +* i també des de fa uns 8 anys ha apostat molt fort per l'humor, sobretot amb humoristes francesos d'orígens molt diversos que mostren bé la diversitat de la societat francesa.

2.5.2 i>Télé

i>Télé és un dels tres canals en obert de Canal +. És un canal purament informatiu. No fa entreteniment. Tot i dedicar-se només a la informació, toca diversos gèneres més enllà dels informatius, com ara els debats o els programes d'anàlisi política o econòmica.

2.5.3 D17

D17 és un canal adquirit el 2012 pel grup Canal + i emet en obert. Abans era propietat del grup Virgin i es deia Direct Star. Bàsicament només fa una programació musical, com ja feia amb els antics propietaris. També emet moltes sèries d'animació japonesa del tipus Manga. Durant l'estudi, ens referirem a Direct Star, ja que les dades més recents són d'aquest canal, i no ha canviat pràcticament amb la nova direcció de Canal +.

2.6 Altres canals

Per fer aquest estudi de mitjans també s'analitzaran altres canals que no formen part de grups tant importants com els esmentats anteriorment.

2.6.1 Gulli

Gulli és un canal infantil i juvenil que va néixer el 2005 a partir d'un acord entre els grups Lagardère i France Télévisions. En un primer moment es va anomenar Gulliver, però els seus creadors van veure que el nom no quallava entre els joves espectadors i es va abreviar a Gulli. La majoria de sèries i programes són produïts a França o a Europa, tot i que també té alguns continguts provinents dels Estats Units, sobretot els que van enfocats al públic juvenil de la cadena. El grup Lagardère té el 66% del grup, mentre que France Télévisions en té el 34%, és per això que no està inclòs entre les cadenes del grup de propietat pública. Aquest canal no només emet a l'Estat francès, també està present a Bèlgica, Polònia, Mònaco i Suïssa. Segons publica a la seva web, té una mitjana de quota de pantalla del 1,8% del *share* de la televisió en obert francesa (dades del 2012).

2.6.2 BFM TV

BFM TV és un canal dedicat exclusivament a la informació. És propietat del grup Next Radio TV. Com passa en alguns altres grups del sistema de mitjans de comunicació francès, l'Estat és propietari d'una part molt important del grup. En aquest cas, l'Estat posseeix, a través de participacions accionaries, el 45,4% del grup. A més, el Principat de Mònaco també és propietari d'una part d'aquest grup, tot i que molt petita, un 3,3%. El 2013 el grup comunicatiu va obtenir uns beneficis de 173,7 milions d'euros, un 10% més que el 2012. D'aquests 173,7 milions, 81,5 milions van provenir de la televisió. El grup es va crear l'any 2000 i BFM TV es va llançar el 2005. El 2008 va esdevenir la primera cadena d'informació, en xifres d'audiència, de França per davant d'i>Télé del grup Canal+.

2.7. Visió general de l'oferta televisiva francesa

Un cop vists els diferents canals en el que ens hem fixat en concret per realitzar aquest estudi de mitjans cal també valorar de manera general la televisió francesa. Com passa en la majoria de països europeus, la televisió està molt enfocada a ser un negoci i no un servei públic. Tot i les bones intencions que diuen tenir alguns mitjans en alguns aspectes de representació i servei al ciutadà, veiem que la televisió que més intenta complir amb aquest objectiu perquè és de propietat exclusiva de l'Estat, no és un bon negoci. En canvi, les televisions provades, tot i que

moltes baixen els seus ingressos per culpa de la falta d'inversors publicitaris i d'ajudes públiques, aguanten molt bé o relativament bé la crisi econòmica mundial, i sobretot europea.

Pel que fa als continguts la majoria de cadenes opten per l'entreteniment, molt sovint no buscant un entreteniment de qualitat, buscant un entreteniment rentable que pugui aconseguir molts espectadors. La majoria de les cadenes generalistes, tot i la importància que tenen els magazines, no suposen una càrrega informativa. La gran majoria de cadenes classifiquen els seus magazines com a divertiment/entreteniment. Això es deu que a França els magazines, en quasi la seva totalitat, no estan concebuts per informar, i en moltes ocasions ni tant sols debatre temes d'absoluta actualitat. El motiu pel que es dona aquest fenomen és que a diferència d'altres països europeus, com ara l'Estat espanyol, França té molts canals dedicats a la informació durant les 24 hores del dia. Els grups, al tenir pràcticament tots el seu canal d'informació, no necessiten donar càrrega informativa als seus canals generalistes.

Per l'estudi podria semblar que només necessitem canals generalistes, però els continguts informatius també són importants a l'hora de parlar de representació de la societat. Al no oferir les televisions generalistes continguts informatius necessitem aquest tipus de canals. De tota manera, les televisions generalistes, com que són les matrius, per tant les que manen sobre els altres canals del grup, són les més representatives en termes de polítiques del grup en quan a representació de la diversitat francesa. També hem volgut incloure un canal infantil i juvenil, ja que els continguts per als més petits tenen una gran càrrega formativa en quan a valors d'igualtat i convivència en societat.

Finalment, per tancar aquest apartat, cal dir que la oferta televisiva francesa és més extensa que la mostrada en aquest punt número dos d'aquest segon bloc. S'han seleccionat aquests canals perquè són els més representatius del sistema de mitjans audiovisuals francesos segons el CSA. França té una gran oferta tant de pagament com en obert.

La ideologia dels grups televisius, o no es mostra perquè consideren més important fer negoci, o com en la majoria dels països europeus, tendeix a ser conservadora. La majoria dels mitjans francesos, i sobretot els esmentats, així com una gran part de la població francesa, són bastant nacionalistes, en el sentit que alaben molt la figura de la nació francesa i es dediquen molt a exaltar la identitat nacional i la importància de la "nació" francesa al món.

3. Anàlisi de la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos

Per tal d'analitzar la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos, centrant-se com ja hem explicat en l'audiovisual, dividirem aquest anàlisi en varies parts.

- En primer lloc, analitzar la representació plurinacional. França, com la major part d'Estats europeus la integren diverses nacionalitats històriques. Aquest apartat serà el menys extens, ja que ja hem comentat quina és la situació de les altres llengües i cultures no oficials i perquè tampoc és l'objecte més important de l'estudi.
- En segon lloc, analitzar la representació ètnica a la televisió i amb una pinzellada del cinema. Veurem la posició dels grups audiovisuals, i la situació actual.
- Finalment, tornarem a reprendre la representació ètnica, però aquest cop explicant les dades oficials que donen els òrgans encarregats de controlar aquesta qüestió a l'Estat francès.

3.1 La representació plurinacional

Des de la política francesa no es té cap voluntat per mostrar una França que històricament no ha estat "francesa". Les llengües com el català, l'occità, el picard o l'italià estan vetades a l'Estat francès. No es s'ensenyen a l'escola, excepte en alguna privada per voluntat expressa dels pares i els alumnes. L'Estat francès sempre ha volgut mostrar una França uniforme i idèntica des del Canal de la Mànega fins el Mediterrani. Els mitjans, en aquest cas tots, però sobretot els audiovisuals han volgut contribuir a crear una forta identitat nacional que negui i ignori les altres nacionalitats que engloba l'Estat francès. En el cinema també es veuen completament oblidats. Tot i això es donen alguns casos en que si que es veu alguna cosa, potser no de mostra de plurinacionalisme, però sí de regionalismes i parlars molt diferents.

Cal pensar que tots els mitjans de comunicació audiovisuals importants, que emeten per tota França, tenen la seu a París i als seus voltants. L'accent, el parlar, estàndard en els mitjans audiovisuals francesos és el parisenc. No perquè aquest sigui el correcte establert per l'acadèmia de la llengua, sinó perquè es tracta del parlar de la capital. En aquest context, qualsevol accent diferent del parisenc ja és vist amb mals ulls i sovint és ridiculitzat. Si passa això amb els accents, en les llengües diferents del francès, però que formen part del territori francès des de fa

centenars d'anys, encara tenen una pitjor imatge. De fet, els francesos anomenen popularment a les altres llengües diferents *patois*.

Cal precisar que amb aquesta qüestió no és que hi hagi mala voluntat dels mitjans, senzillament responen a la visió que els han imposat durant molts anys i que el centralisme francès s'ha encarregat de deixar clar. De fet, a principis i fins a mitjans del segle XX, a les escoles de la catalanes o basques de la part francesa es podia llegir a la paret: "*Parlez en français; soyez propres*"⁵. Tot i així cada cop més francesos veuen part dels seus orígens en això i aquestes llengües no han acabat de desaparèixer a França. En aquest sentit, no de les llengües però si a reivindicar les diferències entre francesos de regions diferents han sortit algunes idees interessants.

L'any 2008, l'actor i director francès Dany Boon va fer la pel·lícula *Bienvenue chez les Ch'tis*, a Espanya la van traduir com *Bienvenidos al Norte*. En aquesta pel·lícula, ne la que va participar com a una de les productores TF1, Boon va voler mostrar una visió diferent de l'oficial de la seva regió: Le Nord-Pas-de-Calais. Els habitants d'aquesta regió s'anomenen a ells mateixos Ch'tis, i tenen un parlar molt particular, una mica barrejat amb el flamenc de Bèlgica. En aquesta comèdia enfronta els estereotips que té la França centralista envers la seva regió i demostra que estan molt allunyats de la realitat. La pel·lícula es va fer molt popular a França i va ser un gran èxit. El problema és que potser es va agafar massa en clau d'humor i no es va veure la vocació reivindicativa que tenia. Per què podem dir això? Com veurem a continuació aquesta pel·lícula va tenir certes conseqüències bastant contraries al que el seu creador hagués volgut.

Abans de la sortida del film, els habitants del nord, tenien la fama d'assemblar-se molt als belgues, protagonistes de múltiples estereotips per part dels francesos, però fins llavors passaven bastant desapercebuts. De cop, la societat francesa va tenir un nom amb el que relacionar-los i unes bromes que explicar. Lamentablement va néixer un nou estereotip. I aquest va ser aprofitat per fer front als altres múltiples estereotips que circulen pel sistema de mitjans francès.

Prova d'això, la trobem en el grup M6 i en el seu segon canal W9. Aquest canal, com hem comentat en altres punts, realitza bastants *reality shows*. Si observem la programació d'aquesta veiem que els seus programes estrella (sempre *reality*) són *Les marseillais Vs. Les ch'tis*. Són un conjunt de programes del tipus *Gandia Shore* a l'Estat espanyol, que enfronten dos equips, un de Marsella i un de Lille. Els dos grups no són gaire diferents entre ells, i no tenen res a veure

⁵ "Parleu francès; sigueu correctes"

amb els trets diferencials que poguessin tenir els habitants de Marsella o de Lille. De fet agafa, l'argument de la pel·lícula de Boon, en enfrontar un francès del sud amb els del nord. La diferència és que en la pel·lícula no competeixen entre ells i veuen que la diversitat entre francesos els fa més gran. El missatge d'aquests programes del grup M6, si és que en tenen algun, cosa força dubtosa, és totalment contrari al del films que els ha pogut inspirar.

Com ja hem dit els estereotips són una cosa a la que els mitjans i, podríem dir que la cultura francesa en general, acudeixen molt. I tot i que la major part d'estereotips es llencen des de París, perquè és la capital i és allà on es concentren la major part dels grups comunicatius francesos i tots els grans grups, de París també es llencen estereotips. Tot i això es llancen des de París per París. Fa uns anys, el diari *Le Parisien* va fer una campanya publicitària en que deia que el parisenc "*era millor tenir-lo en diari*". Els parisencs tenen la fama de ser bastant mala gent, i et mostrava situacions, amb clau d'humor en que un parisenc es comportava molt malament.

Per tant, veiem que els mitjans audiovisuals francesos estan plens d'estereotips, això també es dona a moltes televisions d'altres països europeus. Els estereotips serveixen per ridiculitzar els regionalismes. A més seguint amb les polítiques de integració nacional, els mitjans mostren que només hi ha una nació i una nacionalitat a l'Estat francès. La plurinacionalitat francesa s'observa a nivell regional de forma molt residual, en cap cas és un tema comentat i promocionat pels mitjans de comunicació a nivell estatal.

3.2. La representació ètnica

Les migracions de tot el món que viu França des del segle XIX provoca, que pràcticament es pugui afirmar que el 70% de la seva població pot tenir algun origen estranger. Òbviament això es difícil de poder demostrar. Tot i això quan veritablement hi ha un veritable problema de estigmatització de certa part de la població és quan la immigració suposa la mescla en un mateix territori de diverses ètnies. És aquí quan la situació es fa veritablement visible. França té un gran nombre de ciutadans amb orígens al Magreb o a l'Àfrica Subsahariana. Aquests són molt nombrosos, i sovint estan maltractats per una societat que encara refusa d'integrar-los tot i ser la tercera, quarta o cinquena generació que neix a França. Els mitjans de comunicació haurien de ser un reflex de la societat, i si la societat és rica i diversa ètnicament, els mitjans també ho haurien de ser.

En pocs anys s'ha passat de parlar de la representació de les <<minories visibles>> a la promoció de la diversitat en els mitjans de comunicació. Les primeres queixes es van donar l'any 1999 però

França s'ha anat activant en aquesta qüestió a poc a poc i amb retard. No és fins ben bé el 2010 que es comença a tractar seriosament aquesta qüestió entre els mitjans i les autoritats pertinents. (Nayrac, 2011). De fet, ara mateix la major part dels grups de comunicació, implicats en la difusió televisiva, realitzen campanyes i s'autoproclamen compromesos amb aquesta problemàtica.

El grup televisiu que més es proclama un defensor i un partidari de la diversitat és el grup France Télévisions. De fet no és d'estranya, ja que és una televisió pública i té uns objectius marcats per l'Estat en els que ha de representar la diversitat de la societat francesa. A la seva pàgina web podem observar com aquest mitjà dóna molta importància a afavorir la diversitat social francesa. France Télévisions presenta un resumit balanç del seu any 2012 en aquest aspecte. Durant aquell any van fer una sèrie de reportatges en que es tocava la problemàtica de les *banlieues* i el racisme, com ara <<Noirs de France>> o <<Made in banlieue>>. El grup també afegeix que durant el 2012 van acollir com a becaris a 20 estudiants de periodisme de barris sensibles (*banlieues*), així com van donar feina a 18 joves titulats d'aquestes zones urbanes. El grup de televisió pública també pública per la temporada 2013-2014 els objectius que té en termes de representació ètnica i de discapacitats o de paritat home i dona, i els programes que emetrà en les seves cadenes que permetran veure una societat francesa diversa i igualitària. La televisió fa balança positiu des de que va començar a implicar-se en objectius com aquest però explica que es segueix marcant més reptes per les pròximes campanyes.

Altres grups privats també mostren el seu interès per intentar representar més correctament la societat francesa actual. És el cas del grup M6, que al igual que l'anterior grup ho comunica a través de la seva pàgina web. Dintre de l'apartat de compromisos, M6 mostra el seu afany per representar la diversitat de la societat francesa i es compromet a realitzar programes que ressaltin i eduquin sobre aquesta diversitat. A més reitera la seva mà estesa al Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.

Aquestes dues, France Télévisions i M6, són les televisions que més expressen el seu compromís envers l'anhel de representar la diversitat de la societat francesa. Ara bé, això ho mostren en la seva web del grup, no dels canals de televisió. A més tots dos diuen obertament que es preocupen per aquest tema perquè els hi obliguen. France Télévisions diu clarament en el seu web que aquestes polítiques de representació formen part de les missions que l'hi encarrega l'Estat. Pel que fa a M6 diu que ho fa responen a les exigències del CSA.

Les polítiques de representació de la societat no són exclusives dels mitjans de comunicació. Representa que aquest ja ho haurien de ser. En les empreses, aquestes polítiques s'engloben

dins de les accions de Responsabilitat Social Corporativa (RSC). Tots els grups audiovisuals esmentats en aquest estudi realitzen polítiques de representació de la diversitat, i cada vegada més. Ara bé ho tracten com polítiques de RSC, i no per voluntat pròpia sinó més aviat per una obligació d'un òrgan o d'un poder exterior més potent que ells.

Un cop esmentades les polítiques que realitzen, per obligació, les grans corporacions franceses seria bo fixar-se en alguns continguts específics que emeten les cadenes. Quan estem una estona veient la televisió francesa, si que és cert que observem una mica de representació ètnica, però en general tenim la sensació que la major part de persones que hi apareixen són <<blanques>>, i les que no compleixen els estàndards no hi apareixen massa sovint. Ara bé hi ha excepcions, en alguns canals si que hi observem una bona representació a simple vista. Tot i això, dóna aquesta sensació perquè està totalment centrada en certs programes. És el cas de Canal +.

El cas de Canal +

En primer lloc, Canal + com ja hem dit en altres aparats va crear el canal Horizons, pensat sobretot per expandir-se a l'Àfrica, també ha servit per donar una visió diferent de França amb els nouvinguts, sobretot del continent africà, i els seus descendents com a protagonistes. Però en un canal d'aquestes característiques és obvi que hi haurà una gran representació ètnica. El cas de Canal + és molt característic en el seu canal principal. Des del 2006 emet un programa d'humor que es diu *Jamel Comedy Club*. Aquest programa és molt representatiu de la diversitat francesa, ara veurem per què.

Aquest programa el produeix i el va crear Jamel Debbouze, un humorista i actor francès d'origen marroquí. El programa funciona com un teatre en el que van apareixen diferents a fer un monòleg o algun número conjunt. L'interessant del programa és que té una gran diversitat d'orígens. El propi Debbouze en parlava en una entrevista al blog *Chroniques du Maroc*: "*Hi ha negres, àrabs, croates, jueus, moldaus...que viuen tots a França i es troben (al Jamel Comedy Club)*". De fet, costaria trobar un humorista descendents dels gals a l'escenari. Pràcticament es veuen representats tots els continents. Però sobretot hi ha un gran nombre d'humoristes amb orígens al Magreb i a l'Àfrica subsahariana.

Alguns membres del Jamel Comedy Club, amb Debbouze al centre
Foto: AgendaCultrel.fr

El *Jamel Comedy Club* es riu dels problemes i diferències que s'exalten des de l'extrema dreta francesa. Presenta una societat molt diversa i sense cap tipus de problema de convivència entre ella. De fet, el públic que acudeix al Club, és tant divers com els seus propis promotors.

Una de les figures destacades del *Jamel Comedy Club*, que ja era un humorista, junt amb Debbouze, conegut abans d'ajuntar-se en aquest projecte, és Thomas N'Gijol, nascut a París i d'origen camerunès. N'Gijol treballava ja abans d'humorista, també a Canal +, en una secció del magazine de la cadena *Le grand journal*. Per què esmentar això? Doncs perquè aparentment, quan l'espectador veu Canal + li dóna la sensació que hi ha una gran representació ètnica i de diversitat d'origens de la societat francesa. Però això no és cert del tot. Més endavant comprovarem les xifres oficials. Sense números, es veu com en dos programes de gran èxit, dels més vistos de la cadena (del seu ventall de programes de producció pròpia), hi ha una gran representació de la societat francesa. Ara bé, l'aparició de les diferents ètnies, tot i estar present en programes d'èxit, està relegada a l'humor. Això no tindria perquè ser dolent si s'observessin més aparicions de <<no blancs>> en altres seccions de més serietat.

Arrel de l'èxit d'aquest programa a la cadena Canal +, moltes altres televisions han adoptat models semblants. És a dir, l'humor l'han cedit a les minories (tot i que com sabem no tan minories) ètniques. L'humor es converteix en una manera de reivindicar certes males pràctiques i problemes que té l'Estat francès en termes de integració i d'igualtat ètnica però al estar relegat a un gènere poc seriós, les seves reivindicacions sovint són per l'Estat, les institucions i la societat.

Relacionat amb això veiem que els sistemes informatius dels mitjans francesos no informen bé sobre problemes relacionats amb la manca de vocació integradora de l'Estat francès i sobretot veiem molt poc coneixement a l'hora d'explicar els problemes de les *banlieues*, on viu la majoria de la població immigrant i els seus descendents. En la majoria de cadenes veiem poca representació ètnica de la societat en els programes informatius, quan aquesta seria una aportació molt positiva ja que podria oferir una visió diferent, sobretot en casos com els de les *banlieues*.

Una mica de cinema

El cinema francès també és important per veure la representació ètnica de la societat francesa, ja que el país republicà té una gran producció cinematogràfica i és molt protector amb el seu cinema, i per tant arribar a un gran públic, tant en les sales com a la televisió.

El cinema anomenat de Banlieue, que tracta els problemes dels ciutadans francesos amb orígens de fora, posa de manifest els problemes de l'adaptació als post-colonialisme que ha tingut França. La pel·lícula que va marcar el debut d'aquest gènere va ser *La haine* (ràbia) el 1995. Aquesta classe de pel·lícules es queden relativament marginats dels cercles de distribució i no arriben a gaire gent. Els immigrants d'origen europeu són sovint tractats com un exemple d'adaptació en la societat francesa. En canvi, els estrangers originaris del Magreb o d'Àfrica subsahariana no són vistos amb els mateixos ulls. Molt sovint els personatges de les pel·lícules d'orígens africans són tractats de manera banal i estigmatitzada, on tornen a aparèixer els estereotips. Molt sovint, en les pel·lícules franceses s'havia de renegar dels seus orígens per tenir-hi un lloc. Això és una tendència que comença a canviar i es comença a veure en les pel·lícules de principis dels 2000. (Hargreaves, 2003).

A partir del 2006, en el cinema francès hi trobem un canvi notable amb la sortida del film *Indigènes*, que ret homenatge als soldats del nord d'Àfrica que van lluitar per la França Lliure durant la segona guerra mundial i que mai van ser reconeguts per l'Estat francès. Un any després va aparèixer la pel·lícula *L'ennemi intime* sobre les pràctiques franceses a la guerra d'Algèria. Una guerra molt problemàtica, que ha costat molt de reconèixer de forma oficial i la qual ha provocat grans problemes de convivència en societat i d'acceptació del món post-colonial. Aquests films són una mostra, que tot i que de forma residual, el cinema francès va canviant i va acceptant parts de la seva història que havia volgut negar i que ara li poden permetre crear una convivència més bona dins de la gran diversitat d'ètnies i orígens de la societat francesa.

3.3 Les dades oficials de representació ètnica i de diversitat

El Conseil Supérieur de l'Audiovisuel realitza des del 2009 un baròmetre de la diversitat. Aquest no només parla de diversitat ètnica, també es fixa en la diversitat de sexes, l'aparició de discapacitats, etc. Pel tema que ens ocupa només ens interessarem per la diversitat ètnica. Cada any presenta un balanç al Parlament francès. Les darreres dades disponibles actualment és el balanç de l'any 2012.

En primer lloc el CSA destaca algunes iniciatives esperançadores d'alguns canals de televisió. I en termes d'iniciatives que millorin la representació de la diversitat d'orígens destaca 5 canals:

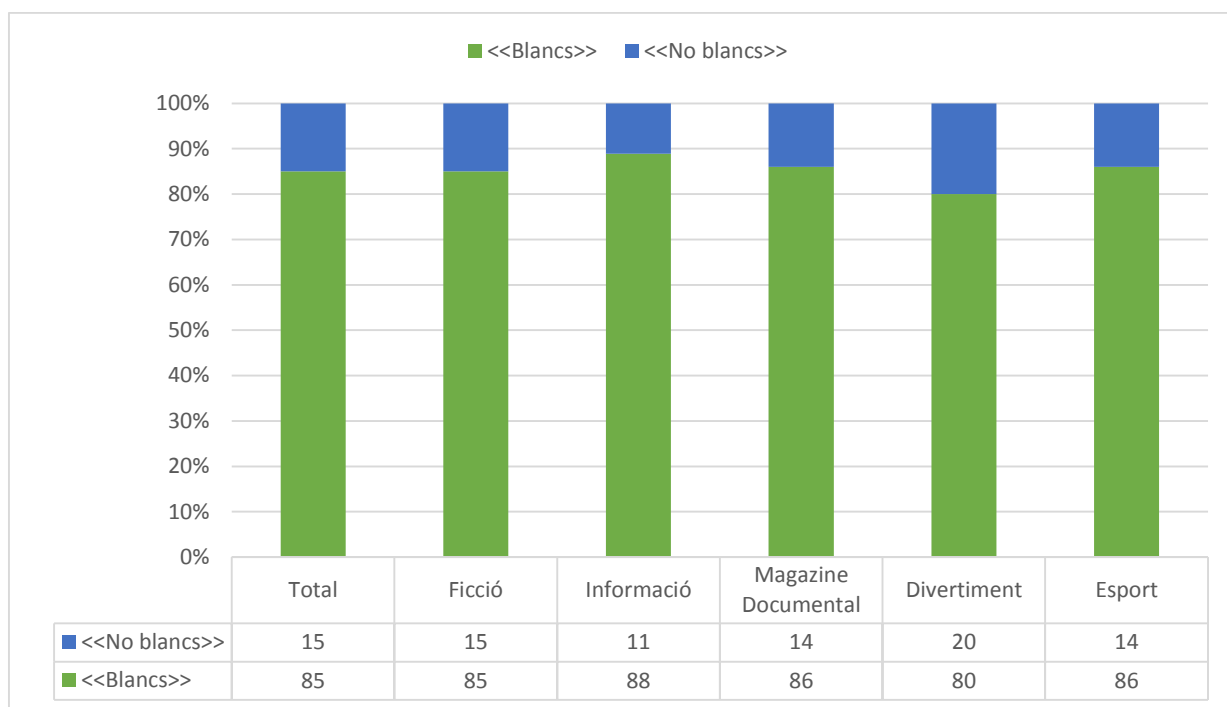
- **TF1**, destaca per ser una de les poques cadenes que ha pres compromisos en xifres de presència de personatges << no blancs >> en les seues programes de ficció. El 67% de les sèries que han començat la seua producció el 2011 tenen un personatge <<no blanc>>,

quan la cadena s'havia compromès en el 60% de les seves sèries, superant aquesta xifra de set punts. Tot i això també s'havia compromès a fer el mateix amb els seus telefilms i en canvi només ho fa en el 57%, degut, segons el grup, a l'anul·lació d'una producció en curs.

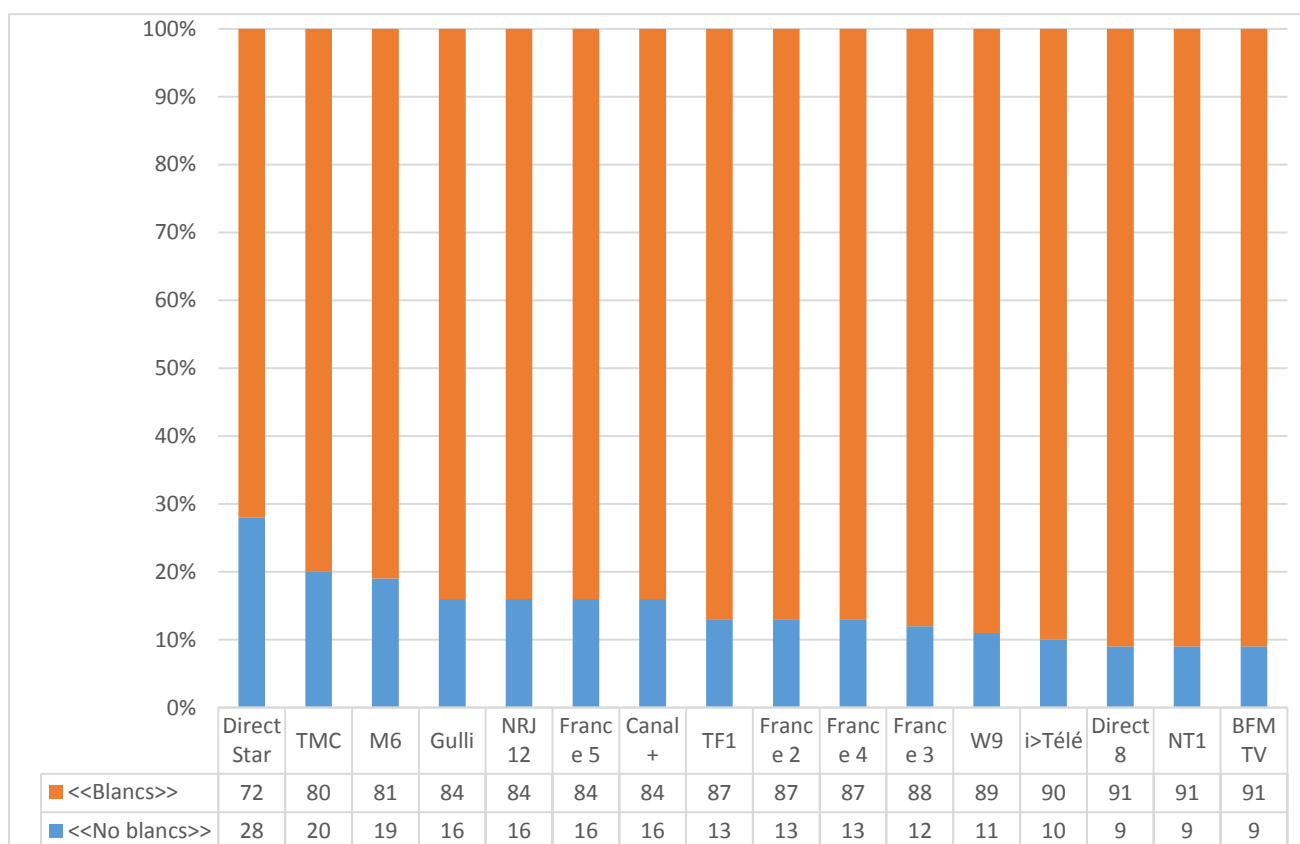
El CSA també destaca alguns programes infantils de la cadena que destaquen els jocs d'altres cultures i que aborden temes de diversitat i tolerància.

- **Canal +** destaca segons el consell per haver produït i emès una sèrie de documentals que lluiten contra els prejudicis cap a les diferències ètniques. També destaca els seus magazines, en els que surten un bon nombre de corresponents i animadors <<no blancs>>.
- **NRJ 12** també ofereix xifres. El CSA destaca que el 32% dels presentadors i animadors de la cadena durant el 2011 representaven la diversitat de la societat francesa. En els *reality shows* destaca, que en el 100% d'ells hi ha representació ètnica de la població, amb un 27% de participants <<no blancs>>.
- **NT1** també destaca segons el CSA pel llançament d'un programa de ficció en que els que la parella protagonista són vistos com <<no blancs>>.
- **France 3** és el darrer canal que destaca el CSA per la continuació de la seva sèrie *Plus belle la vie* que està molt reconeguda per la seva representativitat de la diversitat de la societat francesa.

El quart baròmetre de la diversitat estableix que de mitjana, en tots els gèneres de les cadenes analitzades (Les 15 gratuïtes i Canal +), el 15% de les persones que apareixen en antena són representatives de la diversitat francesa ja que són vistes com <<no blanques>>. D'aquest 15%, un 6% és d'origen subsaharià, el 4% d'origen magrebí, un 2% asiàtic i el 3 % restant d'altres llocs. Ara bé, si ens fixem per gèneres, veiem que en els definits pel CSA com "divertiments", l'aparició de <<no blancs>> puja fins el 20%. Això confirmaria una mica la tendència que explicàvem en l'apartat anterior en el que observàvem que en els gèneres menys seriosos hi havia una millor representativitat. Les persones d'origen magrebí només estan més representats que les d'origen subsaharià en els gèneres informatius. Excepte en els divertiments, les persones <<no blanques>> ocupen llocs secundaris, sobretot en la informació on només el 8% dels presentadors d'informatius son <<no blancs>>. Per gèneres televisius observem la següent representació:

Observem ara els resultats per cadenes de televisió que dona el CSA l'any 2012, sobre la representació durant el 2011:

Observant els resultats veiem que hi ha **7 canals per sota de la mitjana del 15%**. El més significatiu és que tres canals de quatre de la televisió pública francesa estan per sobre de la mitjana del conjunt de la oferta. A més l'únic canal que està per sobre de la mitjana, Franc 5, només la supera per un punt. Això no hauria de ser acceptable en una televisió que es proclama molt compromesa amb aquesta qüestió. L'altre canal que es deia compromès amb la representació de la diversitat, tot i que per obligació, M6, almenys compleix i es situa quatre punts per sobre de la mitjana, sent el tercer millor canal en aquest sentit.

El grup que podríem dir que queda més ben retratat en aquest baròmetre del CSA és el grup Canal +. Per molt que el 2011 encara no fos propietari del canal Direct Star, el va adquirir un any després i només en va canviar el nom, no els continguts. A més el seu canal principal, Canal + queda per sobre de la mitjana, tot i que només per un punt.

Els resultats també mostren que els canals de més èxit en audiència i sobretot l'hora d'informar, TF1 i France 2, estan per sota de la mitjana. L'únic canal de gran èxit de la televisió francesa que destaca és el tercer gran canal: M6. Que dels tres principals canals del sistema televisiu francès dos no aconseguixin ni tan sols arribar al 15% de persones en antena <<no blanques>>, vol dir que la televisió francesa no representa correctament a la seva societat.

Finalment aquests resultats també mostren que els gèneres de informació són els que pitjor representació ètnica tenen. Es veu com els canals amb millor representació, excepte M6, són canals temàtics.

4. Evolució de la representació ètnica i plurinacional en els mitjans francesos

Començarem parlant de l'evolució de la representació plurinacional als mitjans francesos. De forma resumida direm que en els darrers anys no n'hi ha hagut cap. Ja que tal com hem vist en l'apartat anterior no hi ha cap veritable representació de les nacionalitats, cultures i llengües històriques que componen l'Estat francès. Des de les administracions franceses sempre hi ha hagut una voluntat de negar qualsevol tipus de diferenciació que hi pugui haver entre els pobles que hi ha a França i així segueix sent. Per tant, reiterar que no hi ha hagut cap tipus d'evolució, perquè si n'hi hagués hagut s'hauria començat a fer alguna cosa en aquest tema i no s'ha fet.

Pel que fa a l'evolució de la representació ètnica, cal dir que no fa gaires anys que els mitjans francesos i el Conseil Supérieur de l'Audiovisuel s'interessen per aquesta qüestió. Tot va començar el 1999 quan el col·lectiu igualtat va mostrar la seva preocupació per la deficient representació de la diversitat social francesa en els mitjans de comunicació. El CSA va decidir emprendre les accions pertinents per acabar amb aquest problema. Si ens fixem des de principis dels 2000, que és quan el CSA va començar a replicar fortament als mitjans sobre la qüestió, s'ha millorat molt. Cal dir que el primer estudi que va fer el CSA sobre la mala representació de l'etnicitat francesa l'any 2000 va revelar una representació de només el 6% de persones <<no blanques>> en els mitjans francesos. (Nayrac, 2011). Per tant, passar del 6% al 15%, com diu el darrer baròmetre, és una gran millora, tot i que s'ha fet en 12 anys.

Si ens fixem en les dades de l'any anterior, veiem que la representació ètnica de la societat francesa ha pujat dos punts, per tant es segueix millorant i a un ritme més ràpid que en altres anys. Ja que l'any anterior el CSA només havia constatat una millora d'un punt passant de 12% a 13%.

Aquesta millora més ràpida fa pensar que cada cop hi haurà més representació. Tot i això en el darrer baròmetre del CSA veiem que oblida les qüestions de les *banlieues*, cosa que no fa en el 2011. El 2011 diu que no estan ben representades ni explicades i proposa una sèrie de millores que podrien fer els mitjans de comunicació per integrar-les més en la vida televisiva francesa i no banalitzar-les ni marginal-les. Però en el següent estudi del 2012 s'oblida del tema, quan veient com està la televisió francesa i el cinema, aquesta qüestió no ha millorat gens.

Així doncs veiem que la representació ètnica millora, tot i que com hem vist en l'apartat anterior encara li queda un llarg camí a recórrer.

Conclusions

Conclusions:

Un cop vistos els dos blocs del treball de recerca toca fer-ne balanç. Hem vist que la població francesa en termes sociològics és molt rica tant en diversitat d'orígens com en diversitat ètnica. De fet el primer ministre actual és nascut a Barcelona i d'origen català i el president anterior, Nicolas Sarkozy, és d'origen hongarès. Ara bé, hem constata que aquesta diversitat no és gaire idíl·lica per la població que ètnicament és diferent. Hem observat com la població d'origen immigrant, i sobretot els d'origen magrebí i subsaharià, no tenen les mateixes oportunitats que la resta de la població.

Envers aquesta problemàtica, hem vist com **els poders francesos han actuat molt tard** i de forma descuidada. Fins que no s'han vist amb l'aigua al coll, amb les violències del 2005, no han començat a canviar. Veiem el retard quan el CSA va advertir de la mala representació de la població <<no blanca>> al Senat, el govern **no va canviar cap llei fins el 2006**. A més un altre element que mostra la manca de vocació cohesionadora de la societat, és que el poder francès no va deixar la <<integració republicana>> per **començar a promocionar la diversitat fins el 2008**.

Pel que fa als resultats de representació en els mitjans de comunicació, són esperançadors en el sentit que de moment no paren de millorar i **cada cop hi ha una millor representació ètnica de la societat**. Tot i això, la representació ètnica actual, en la que hi ha un 15% de persones <<no blanques>> que apareixen en els mitjans audiovisuals, no és representativa de la societat. Hi ha molt camí per recórrer per representar correctament la societat.

Tot i les millores, constatem que on millor representació ètnica hi ha és en els **gèneres de divertiment** i en canvi en els gèneres informatius no n'hi ha. Això és una tendència que s'ha de revertir. També és inquietant constatar que **la televisió pública suspèn** clarament en quan a representació, perquè no pot ser que tingui tres canals de quatre per sota de la mitjana de les cadenes en quan a representació de la diversitat ètnica. Això mostra que el govern francès no ha acabat d'apostar de veritat per les polítiques de representació.

Part d'aquesta poca representació es deu a que **el CSA és poc ambiciós** en aquest aspecte. Es marca uns objectius fàcilment assumibles. Només hem d'observar el que destaca en el seu últim balanç. També és cert, que des de les televisions no hi ha una gran vocació en aquest sentit perquè les que es posicionen clarament a favor de la diversitat, diuen clarament que ho fan per obligació del CSA o de les lleis de comunicació.

Pel que fa a la representació plurinacional veiem que no existeix en la televisió francesa ja que només es veuen alguns estereotips d'alguns regionalismes. Sembla que la situació no canviarà en un futur, perquè contempla a una part molt petita de la població que no té la força de protesta que van tenir en el seu moment les *banlieues*.

De forma resumida direm que la representació ètnica en els mitjans francesos ha millorat molt en els darrers 12 anys, tot i això, segueix sent molt inferior a la realitat social francesa. El CSA i el govern francès haurien de ser més ambiciosos i accelerar el procés posant més pressió als mitjans de comunicació.

Per tant, concloem que la diversitat ètnica i plurinacional als mitjans francesos no està ben representada. A més, dins de la mala representació, on hi ha millor representació ètnica és en els gèneres de l'humor i l'entreteniment. Es confirmen així doncs les hipòtesis que ens havien fet a l'inici d'aquest treball de recerca.

Bibliografia

Hargreaves, Alec G. (2003), *La représentation cinématographique de l'ethnicité en France: stigmatisation, revonnaissance et bannalisation*: Dossier Interculturelles 4, questions de communication.

Bouvier, Gérard (2012), *Vue d'ensemble: Les descendants d'immigrés plus nombreux que les immigrés: une position française originale en Europe*: Insee édition 2012.

Nayrac, Magali (2011), *La question de la représentation des minorités dans les médias, ou le champ médiatique comme révélateur d'enjeux sociopolitiques contemporains*: Cahiers de l'Urmis (en línia) <http://urmis.revues.org/1054> (Darrera consulta 24 d'abril del 2014)

Beaumel, Catherine i Breuil-Genier, Pascale (2011), *De 55 à 65 millions d'habitants: pourquoi la population a-t-elle augmenté plus vite en France que dans les pays voisins?*: Portrait de la population de l'Insee.

Perrineau, Pascal (1996), *L'électorat du Front National: permanences et nouveautés*: Working Paper n.120.

Fiches thématiques de l'Insee: Conditions de vie: Dossier immigrés et descendants d'immigrés en France, edició 2012.

Socías Baeza, Javier (2008), *Madres magrebíes de hijas franceses. La maternidad, las relaciones de genero y las mujeres magrebíes inmigradas en Francia en el cine de Yamina Benguigui*: Universitat de Barcelona.

Soum, El Yamine i Geisser, Vincent (2009), *La diversité made in france: Une avancée démocratique en tromp-oel*: Revue Internationale et stratégique, 2009 número 73, pàgines 103-108.

Simon, Patrick i Tiberj, Vincent (2010), *Les registres de l'identité: Les immigrés et leurs descendants face à l'identité nationale*: Institut National d'Études Démographiques.

Van Dijk, Teun A. (2001), traducció de Christian Berger, *Discursos y racismo*: The Blackwell Companion to Racial and Ethnic Studies. Oxford.

Rapport au Parlement Juillet 2011: Représentation de la Diversité de la Société française a la télévision: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.

Rapport au Parlement Octobre 2012: Représentation de la diversité de la Société française à la télévision et la radio: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.

Van Dijk, Teun A. (2006), *Medios de comunicación e inmigración*: CAM- Obra Social.

La représentation de la diversité des origines et des cultures à la télévision et à la radio, Bilan 2005: Conseil Supérieur de l'Audiovisuel.

Filmografia:

Robin, Marie-Monique (2003), *Escadrons de la mort, l'école française*. France Télévisions i Canal+.

Dany Boon (2008), *Bienvenue chez les Ch'tis*: Pathé i TF1.

Bouachareb, Rachid (2006), *Indigènes*: France Télévisions.

Linkgrafia:

<http://www.groupe-tf1.fr/>

<http://www.francetelevisions.fr/groupe/france-televisions.php>

<http://www.groupem6.fr/>

http://www.nrjgroup.fr/direction_fr.html

<http://www.groupe-tf1.fr/>

<http://www.groupem6.fr/>

<http://www.canalplusgroupe.com/>

<http://www.groupe-tf1.fr/>

<http://www.bfmtv.com/>

<http://www.nextradiotv.com/fr/le-groupe/cours-de-bourse.html>

<http://www.m6.fr/>

<http://www.w9.fr/>

<http://www.tf1.fr/>

Òrgans Consultats: CSA, INSEE, INED i Eurostat.

